

MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA

duha

3 | 2017

Informace o knihách a knihovnách z Moravy

DOSPĚLÍ UŽIVATELÉ

Duha online:
<http://duha.mzk.cz>

Obsah

Studie/články

- Životní poledne ve střední dospělosti – *Jaroslava Dosedlová* 2
Design služeb pro každého (knihovníka) – *Tomáš Štefek* 5
Dvě slibná jména českého kriminálního žánru – *Pavel Mandys* 9

Inspirace, podněty, náměty

- Marketingový tip #3: Jeden email je více než tisíc Facebooků – *Barbora Buchtová* 12
Dětský čtenář si vybírá knihu sám – *Ondřej Hausenblas* 16
Provádíme čtenáře světem poezie – *Štěpánka Klumparová* 17

Proměny českého knihovnictví

- Rozhovor s Ing. Janem Kaňkou – *Michal Škop, Jan Lidmila* 19

Veřejné knihovny

- Vesnice roku 2017 v Jihomoravském kraji – *Helena Jalová* 22
Členové Klubu přátel Knihovny Karla Dvořáčka ve Vyškově se scházejí již šestým rokem – *Zdeňka Adlerová, Libuše Procházková* 28
Chvilí se zdržím... Příběh videa Knihovny Jiřího Mahena – *Edita Vališová, Eva Vojtíšková* 33

Konference, akce

- Kulturní festival Literární jaro ve Vsetíně – *Kateřina Janošková* 36
Knihovna Květy Legátové – *Pavčina Vojtěchová* 38
Výměna zkušeností na úseku práce s dospělými – *Pavla Gavelčíková* 39

Informace pro knihovny

- Obecní knihovny v Jihomoravském kraji dostaly i letos zelenou – *Monika Kratochvílová* 43
Jižní Morava čte vstupuje do druhého ročníku – *Adéla Dilhofová* 46
Tipy na čtení – o designu služeb v knihovnách – *Kateřina Hošková* 47

Z činnosti MZK

- České literární centrum zahajuje činnost – *Ondřej Buddeus* 49
Bohemistický seminář 2017 – *Jack Coling, Soňa Šinclová* 52
Podzimní akce Německé a Rakouské knihovny – *Richard Guniš* 54

Knihovnické osobnosti JMK

- Jarmila Urbánková – knihovnice v obci Hostěrádky-Rešov – *Eva Kalivodová, Jaroslava Barová* 55

Oči Brna

- Oči Brna v říjnu a listopadu – *Romana Macháčková* 57

Recenze

- Literární toulky Polskem – *Jiří Poláček* 59

Z historie knihoven

- Československá společnost knihovnědná 1930 – 1940: Její brněnská odbočka a Bedřich Václavek – *Jaromír Kubíček* 60

Zkušenosti ze zahraničních knihoven

- Studijní cesta do slovinských knihoven se SKIP – *Monika Kratochvílová* 64

Rozhovor

- My nechceme vydávat osloviny – rozhovor s Miroslavem Balaštíkem – *Tomáš Kubíček* 80

Fejeton

- Fejeton – *Eugen Brikcius* 83

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

letošní ročník časopisu Duha jsme tematicky zaměřili na jednotlivé kategorie uživatelů, se kterými se v knihovnách setkáváme. Zatímco v předchozích dvou číslech jsme se soustředili na dětské a dospívající čtenáře, třetí číslo je věnováno **uživatelům v produktivním věku**.

Specifika této cílové skupiny přibližuje ve *Studiích, článcích* příspěvek psycholožky Jaroslavy Dosedlové. K zamyšlení nad kvalitou služeb v knihovnách a přístupem k uživatelům vede článek o designu služeb. Téma se však prolíná i do dalších rubrik – *Proměny českého knihovnictví* přináší rozhovor s Janem Kaňkou o vývoji automatizace oboru a elektronických informačních službách, *Veřejné knihovny* představují činnost Klubu přátel Knihovny Karla Dvořáčka ve Vyškově a *Konference, akce* Vás mimo jiné pozvou na seminář Výměna zkušeností na úseku práce s dospělými.

Rádi bychom Vás inspirovali také články Ondřeje Hausenblase a Šárky Klumparové o výběru dětských knih a provázení světem poezie. Ani tentokrát nechybí půvabný fejeton, návštěva zahraničních knihoven nebo knižní tipy – ať se jedná o českou krimi, odborné publikace knihovnické či literární. Podnětné čtení a krásné babí léto Vám přeje

za redakci časopisu Duha
Jan Lidmila

DUHA. Informace o knihách a knihovnách z Moravy. Ročník 31 (2017), číslo 3.
Vydává **Moravská zemská knihovna v Brně** pro potřebu knihoven, knižního obchodu, nakladatelství a literárních pracovišť.
Adresa vydavatele a redakce:

Moravská zemská knihovna v Brně
Kounicova 65a, 601 87 Brno
Telefon: 541 646 126
E-mail: duha@mzk.cz
IČ 094943, DIČ CZ00094943.

Foto na přední straně:
Literární čaj o páté v KKD ve Vyškově.
Autor fotografie: Zdeňka Adlerová.

Grafické zpracování: Pavel Václav Vaščák.
Vychází 4x ročně tištěně i on-line.
Reg. číslo MK E 7312. Duha ISSN 0862-1985 (Print),
ISSN 1804-4255 (Online).

Redakce: Mgr. Jan Lidmila, vedoucí
redaktor, Mgr. Jana Nejezchlebová, výkonná
redaktorka, Mgr. Adéla Dilhofová, redaktorka,
Mgr. et Mgr. Monika Kratochvílová, redaktorka
a jazyková korektura.

Redakční rada: prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.
(Moravská zemská knihovna), předseda
redakční rady, PhDr. Libuše Foberová, Ph.D.
(Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě),
PhDr. Helena Gajdůšková (Masarykova veřejná
knihovna Vsetín), Mgr. Hana Šimonová (Městská
knihovna Hodonín)

Jihomoravský kraj

Časopis vychází s podporou dotace Jihomoravského kraje.

Životní poledne ve střední dospělosti

Jaroslava Dosedlová
dosedlova@mail.muni.cz

Autorka ve svém příspěvku stručně představuje periodizaci ontogeneze v dospělosti (mladou, střední, zralou dospělost a stáří). Podrobněji se věnuje střední dospělosti, která je vymezena věkem 35–50 let. Zamýšlí se nad příčinami a projevy tzv. krize středního věku a v závěru spolu s C. G. Jungem hledá možná východiska.

Dospělost je primárně určena biologicky, její dosažení je vázáno na zrání, tedy na věk. Psychosociální vymezení dospělosti je složitější, protože nebývá jednoznačně časově lokalizována. Za nejvýznamnější psychické znaky dospělosti lze považovat samostatnost, relativní svobodu vlastního rozhodování a chování spojené se zodpovědností za své činy.

Dospělost můžeme dle věku dělit na čtyři životní období (Vágnerová, 2000, 2007; Langmeier, Krejčířová, 2006):

- mladá dospělost (20–35 let)
- střední dospělost (35–50 let)
- zralá dospělost (50–65 let)
- stáří (nad 65 let)

V posledních desetiletích se proces vstupu do dospělosti prodlužuje a stává se složitějším – jednotlivé dílčí kroky se vzájemně oddalují a zvyšuje se variabilita jejich časování. Tyto změny souvisejí se změnami podmínek na pracovním trhu, prodlužováním studia i se změnami rodinného chování a proměnami hodnotových orientací mladých lidí. Podle amerického psychologa Arnetta (2004) vzniká ve vyspělých společnostech nová životní etapa mezi dospíváním (adolescencí) a mladou dospělostí – období vynořující se dospělosti (emerging adulthood). Toto období vystihuje jakýsi mezi-status: mladí lidé již nejsou dospívajícími, ale ještě se necítí jako dospělí. Období vynořující se dospělosti je podle Arnetta obdobím experimentování,

hledání sebe sama, a tudíž je i obdobím poměrně vysoké nestability. Vynořující se dospělí se vyznačují neochotou plánovat a přijímat dlouhodobé závazky.

Životní období dospělosti

Mladá dospělost (20–35 let) je dobou velkých nadějí, optimistického očekávání a životního rozletu. Mladý člověk je zaměřen extravertně realisticky a věří ve své schopnosti i své štěstí. Perspektiva vzestupu se zdá tak nekonečná, jak nepředstavitelné se jeví vlastní stáří a smrt. Tento převažující subjektivní pocit pevného zdraví, nezranitelnosti a zároveň i radost ze společných aktivit s vrstevníky může vést k nepravdělnému životnímu stylu, častým chybám v životosprávě a k experimentování s návykovými látkami. Zároveň je to životní období plné vitality a životní síly uplatňované ve sportu či jiných pohybových aktivitách. Ustaluje se profesní volba a ekonomický růst vede k finanční samostatnosti. Jedním z hlavních vývojových úkolů mladé dospělosti je vytvoření stabilního partnerského vztahu jako základu pro vytvoření rodiny. Rodičovství je u většiny osob zásadní zkušeností v procesu zrání.

Střední dospělost (35–50 let) je nazývána životním polednem. Ústředními tématy jsou rodinný život a profesní uplatnění. Je to období vysoké výkonnosti a dobrého zdraví, ale zároveň se již začínají projevovat první známky stárnutí, které jsou chápány jako ztráta určitých výhod a které vedou

k uvědomění si vlastní zranitelnosti i omezenosti svého života. Ze sociálního hlediska postihují jejich důsledky (především ve smyslu úbytku fyzické atraktivity) více ženy než muže (Vágnerová, 2000). Krize středního věku spojená s uvědoměním časové omezenosti vlastního života se projeví i v oblasti identity. Je třeba ji přehodnotit a najít takovou alternativu, která by byla přijatelná i pro období stárnutí. Mění se obsah rodičovské role i vztah k vlastním rodičům. Lidé tohoto věku musí přijmout dominantní roli zodpovědné generace, na které závisejí jak dospívající děti, tak stárnoucí rodiče (Vágnerová, 2000).

Věk 50 let je považován v současné době za mezník, který s definitivní platností potvrzuje počátek stárnutí. Zhoršují se základní smyslové funkce (zrak a sluch), klesá tělesná síla a pohybová koordinace, stále častěji se objevují různé zdravotní obtíže. Ženy čeká fáze klimakteria spojená s definitivní ztrátou plodnosti. Ve **zralé dospělosti (50–65 let)** se objevují se první typické znaky stáří jako vrásky, šedivé vlasy, změny pigmentace kůže a proporcí těla. Dochází ke změnám v hodnotovém systému, člověk by si rád uchoval to, co je dobré nebo alespoň přijatelné. Na druhé straně mívá příslušník této generace v profesní oblasti nejvíce moci i zodpovědnosti. Jeho potřeba generativity je zaměřena na rozvoj další generace a předání zkušeností (Vágnerová, 2000).

Konec období zralé dospělosti a začátek **stáří (nad 65 let)** se projeví přijetím faktu stárnutí, což se projeví i změnou vlastní identity. Stárnoucí člověk už nemůže svou identitu opírat o biologicky podmíněné kompetence. Významnou složkou identity se stává to, co člověk vytvořil, s tím se ztotožňuje. Odchodem do důchodu končí profesní role, která dosud byla významnou složkou identity. O to významnější je pro sebepojetí rodina, narozením vnoučat dochází k posunu v generační příslušnosti.

Střední dospělost

Náš příspěvek se zaměřuje na dospělé ve střední dospělosti, tedy populaci ve věku od 35 do

50 let. Společnost vnímá tyto jedince jako vysoce produktivní. Bohaté profesní zkušenosti jim umožňují dosahovat vrcholných výkonů v řadě oblastí, pouze sféra, která je spojena s velkými fyzickými kompetencemi (sport, tanec), je již za svým zenitem. Souběžně s úspěchy se však objevují jistá úskalí. Do pracovních kolektivů přicházejí mladí naděšní spolupracovníci se spoustou elánu a znalostí moderních technologií, což s sebou pro udržení vlastní pozice přináší nutnost osvojovat si nové dovednosti a stále se vzdělávat. Nároky navíc neklade jen pracovní oblast, ale také rodinný život. Variabilita požadavků je velká. Lidé ve středním věku mohou mít za sebou již řadu let partnerského/manželského života, mohou do manželství teprve vstupovat nebo zakládat po rozvodu nové svazky a rodiny. Mohou mít děti právě narozené, děti v předškolním či školním věku, dospívající adolescenty i děti již dospělé. Rodiče čtyřicátníků se mohou ještě těšit dobrému zdraví a vitalitě nebo jsou již nemocní a vyžadují pravidelnou péči nebo mohou být i po smrti. Všechny tyto požadavky jsou spojeny s velkým výdejem energie a s nutností pečlivě plánovat a organizovat čas každého dne. Konflikt rolí vyplývající z nároků profese i rodinného života může vést k pocitům vyčerpání, přetížení a stresu.

Ve středním věku začíná člověk pociťovat první příznaky stárnutí. V důsledku involučních procesů se mění vzhled a slábne fyzická sexuální přitažlivost – lidé tloustnou, ubývá svalové hmoty (od 40 let v průměru 5 % za dekádu), vlasy šedivějí a padají, mění se kontury obličeje, přibývají vrásky. Vzhledem k odlišným standardům, které naše společnost ve vztahu ke stárnutí mužů a žen vytvořila a sdílí, tyto změny hůře snášejí ženy. Objevují se však i jiné tělesné příznaky, které nesouvisí jen s fyzickou atraktivitou – mírně ubývá fyzická síla, zhoršuje se koordinace pohybů, slábne síla a pružnost svalů, tělo hůře regeneruje, zhoršuje se kvalita spánku, objevují se potíže s pohybovým aparátem, dochází k oslabení smyslových receptorů, klesá sexuální výkonnost a plodnost.

Metabolismus se snižuje o 5–10 % v průběhu každých deseti let a zhoršuje se proces trávení a vstřebávání živin (Thorová, 2015). Rychlost těchto involučních změn je do jisté míry individuální a dá se ovlivnit režimovými opatřeními (životosprávou).

Krise středního věku

Podstatným rysem střední dospělosti je stále častější konfrontace člověka se smrtí. Lidé si začínají uvědomovat svou smrtelnost, stávají se opatrnějšími, uvažují o svém životním stylu a hodnotách, rekapituluji a zvažují možnost větších či menších životních změn. Často se mluví o tzv. krizi středního věku. Hermans a Oles (1999) ji definovali jako mezeru, která vzniká mezi tím, co jsme v životě dokázali, a očekáváními, která máme od budoucnosti. V užším smyslu mluvíme o krizi středního věku, pokud člověka trápí negativní pocity smutku, pochyb, nejistoty a myšlenky spojené s procesem stárnutí. Thorová (2015, s. 449) uvádí chování typické pro tuto krizi:

- znechucení z dosavadního konvenčního způsobu života, vyhledávání alternativních životních stylů, hledání intenzivních prožitků (sportovních, dobrodružných, sexuálních);
- separace, rozvod, často založení dalšího manželství;
- zavržení požadavků společnosti i dosavadních osobních závazků;
- vzestup mateřských a otcovských pudů, výrazná touha po dalším dítěti;
- nutková snaha maskovat projevy tělesného stárnutí nad rámec běžné společenské praxe;
- vzrůst nespokojenosti s profesí, kariérou;
- provádění různých radikálních změn;
- hypochondrie, obavy o zdraví, orthorexie (nadměrná posedlost zdravou stravou);
- strach ze ztráty sexuální výkonnosti a sexuálních dysfunkcí;
- ztráta iluzí doprovázená pocity rozčarování, úzkosti, melancholie, životní nespokojenosti a deprese;

- pocity bezmoci, prázdnoty, nudy, frustrace, stereotypu a šedé budoucnosti;
- vzestup rizikového a problémového chování.

Na prožitek krize člověk může reagovat odmítnutím projevů stárnutí (útěk, snaha o nadměrnou kompenzaci), dekompenzací psychického stavu (úzkost, deprese) nebo regresem (odvržení závazků, zneužívání návykových látek, rizikové chování).

Stereotypizovaný pop-psychologický model krize středního věku se genderově liší. Muž středního věku naváže vztah s mladou ženou a ochotně vyměňuje možnosti svého sociálního statutu (finance, zkušenosti, kontakty) za fyzickou atraktivitu a prvky mladého životního stylu. Žena středního věku se začne méně věnovat rodině a domácnosti, začne více cvičit a držet nejrůznější diety. Využívá služeb estetické chirurgie a sebevědomí si udržuje flirtováním s mladšími muži. V dnešní době se genderové rozdíly v těchto stereotypizovaných obrazech stírají (muži se snaží zlepšovat svůj vzhled např. barvením vlasů, ženy navazují vztahy s mladšími muži).

Je ovšem otázka, zda je krize středního věku reálným psychologickým konstruktem. Emoční a psychosociální krize lidé v životě zcela jistě zažívají, nemusejí být však spjatý s určitým věkem, spíše s konkrétními událostmi (úmrtí blízkého člověka, ztráta zaměstnání, onemocnění, rozvod). Řada lidí prožívá střední dospělost jako příjemné stabilní období, kdy si člověk užívá vlastní zralosti – autonomie, výkonnosti, kompetence, sociálního vlivu, finanční nezávislosti a sociální začleněnosti. Dospělí ve věku 65–84 let často vyhodnocují retrospektivně období střední dospělosti za nejšťastnější ve svém životě (Freund, Ritter, 2009, dle Thorová, 2015).

Závěr

Jak tedy naložit se svým zenitem, životním polednem, a následujícím životním odpolednem? Jung (1994, s. 103) ve své knize *Duše moderního člověka* píše: „*Smyslem rána je nepochybně*

rozvoj individua, jeho ustanovení a rozmnožení ve vnějším světě a starost o potomstvo. To je zřejmý přirozený účel. Avšak jestli je tento účel naplněn, ba dokonce bohatě naplněn, má stále pokračovat vydělávání peněz, další výboje a rozšiřování existence přes rozumnou míru? Ten, kdo takto zbytečně přesouvá zákon životního dopoledne do životního odpoledne, musí zaplatit duševní újmou...Člověk by se jistě nestal sedmdesátníkem nebo osmdesátníkem, kdyby tato dlouhověkost neodpovídala smyslu jeho druhu. Proto i životní odpoledne musí mít svůj smysl a účel a nemůže být jen jakousi žalostnou příteží dopoledne.....Může být kultura smyslem a účelem druhé poloviny života?"

Jistě můžeme souhlasit. Rozhodnutí působit ve službách kultury a vzdělání, stát se moudrým „strážcem mystérií“ pro nás může být důstojným a smysluplným plánem pro vstupující část životní paraboly. Střední věk vybízí k sebereflexi, ke kultivaci vlastních zdrojů,

dosažení integrity a uvažování o smyslu života i v kontextu většího celku, než je pouze osobní život. Duchovní aktivita nabývá v druhé polovině života vysoké hodnoty.

Použitá literatura:

- ARNETT, J. Emerging Adulthood. The Winding Road from Late Teens through the Twenties. Oxford: Oxford University Press, 2004.
- HERMANS. H. J. M., OLES, P. K. Midlife crisis in men: affective organization of personal meanings. Human Relat., 52 (11), 1403–1426. 1999.
- JUNG, C. G. Duše moderního člověka. Brno: Atlantis. 1994.
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. Vývojová psychologie. (2nd ed.). Praha: Grada Publishing. 2006.
- THOROVÁ, K. Vývojová psychologie. Proměny lidské psychiky od početí po smrt. Praha: Portál. 2015.
- VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří. Praha: Portál. 2000.
- VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie II. Dospělost a stáří. Praha: Karolinum. 2007.

Design služeb pro každého (knihovníka)

Tomáš Štefek

tomas.stefek@gmail.com

Design služeb je nová disciplína v oblasti řízení a marketingu. Příspěvek vede k zamyšlení nad kvalitou služeb v knihovnách a přístupem k uživatelům. Seznamuje s metodami designu služeb, se způsobem designovaného uvažování a myšlení. Zdůrazňuje nutnost empatie knihovníka do uživatelských potřeb, jeho zamyšlení nad uživatelským pohledem na poskytované služby. Ukazuje, že design služeb je systematický, vědomý proces podpořený otevřeným přístupem k řešení problémů a sadou užitečných metod.

Knihovny se mění

Pokud se někdy zamýšlíte se nad tím, proč máte některou službu raději než jinou, jistě se ptáte, co vás k tomu vede. Jaké jsou všechny důvody, proč dáváte přednost jedné kavárně před druhou? Proč rádi nakupujete jen v některých

obchodech nebo e-shopech, proč máte oblíbeného dopravce, proč se v jedné nemocnici ztratíte a v jiné vše najdete snadno, proč se v pobočce banky cítíte dobře, proč vás jednání na jednom úřadě potěší a na jiném naštvě. Nakonec, jaké jsou důvody, proč se cítíte dobře a odcházíte

spokojení z knihovny. A naopak, co vám vadí na službách, které rádi nemáte, co všechno vás přiměje k odchodu ke konkurenci?

Knihovny se konkurence zpravidla obávat nemusejí. V místě působení nemívají jiného poskytovatele služeb, k němuž by nespokojení uživatelé odcházeli. Konkurenční prostředí nakonec ani není z hlediska rovného přístupu k veřejným službám žádoucí. Nechceme se však spokojit jen s těmi, kteří do knihovny budou chodit bez ohledu na kvalitu jejích služeb. Poskytovat služby nejlepším možným způsobem jsme povinni, chceme, navíc to může být pro zaměstnance knihoven moment pro osobní rozvoj, radost a dokonce i zábava. Pokud pak přijmeme premisu, že usnadňováním přístupu k informacím knihovny přispívají ke vzdělávání a demokratizaci společnosti, můžeme tvrdit, že neustálé a systematické zkvalitňování služeb má právě tyto cíle.

Jako poskytovatelé veřejných služeb máme také příležitost. Tím, že se aktivně zajímáme o názory veřejnosti na naše služby a zapojujeme ji tak do dění a vývoje veřejné instituce, do značné míry budujeme důvěru ve veřejný sektor obecně. Průběžným dialogem se svými (ne) uživateli pak vytváříme vztah mezi jimi a knihovnou. Hodnoty, které mají vliv na hodnocení kvality našich služeb a na pozici a obraz knihoven ve společnosti, totiž nevznikají na poradách nebo zasedáních nad rozpočtem, ale přímo v místě a čase, kde a kdy je služba poskytovaná.

Můžeme hrdě prohlásit, že některé knihovny jako jedni z prvních poskytovatelů veřejných služeb se začaly na svoje služby dívat optikou tzv. designového myšlení (také také Human-Centered Design, zkratka HCD), přemýšlet nad nimi a především nad jejich konzumenty – svými návštěvníky. A ve spolupráci s nimi neustále své služby inovovat. V řadě knihoven a dalších veřejných institucí se toho na poli designu služeb už děje hodně, ať už záměrně a systematicky, nebo nevědomky a dílčími činnostmi. Vznikají služby na míru, je kladen důraz na komunikaci různými kanály, pozornost

je věnovaná prostoru pro poskytování služeb, jeho vybavení, a také způsobu poskytování služeb.

Lidé se mění

„Mnoho lidí si myslí, že zákazníci jsou jako autobusy, které přijíždějí pravidelně a často.“
Michael LeBoeuf, autor knihy „The Perfect Business“

Potřeby lidí se proměňují rychleji než organizace, které na své uživatele, jejich návyky a očekávání zpětně reagují. Kde se takové návyky a očekávání vytvářejí? Při konzumaci jiných služeb, které se lidem dobře a příjemně využívají. Zpravidla jde o komerční služby, pochopitelně z důvodu většího důrazu na jejich kvalitu a inovativnost, související s tlakem na ziskovost. I proto se knihovny např. musely dlouho učit od e-shopů, jak by měl vypadat a především fungovat uživatelsky přívětivý online katalog. Některé rysy uživatelských očekávání však přetrvávají. Jako nejčastější příčiny nespokojenosti zákazníků jsou uváděny čekání, opakované uvádění informací, nekompetentnost pracovníků a odkazování na nadřízené, nepříjemný personál, nadbytečné papírování a nesrozumitelný web nebo aplikace.

Z obchodu, kamenného i elektronického, si zákazník odnáší zboží – produkt. Doma si jej rozbalí a těší se jím. Co si odnáší návštěvník z knihovny? Přirozeně informace a dokumenty. Podle jejich kvality však uživatel knihovnu hodnotí jen to určité míry, např. podle kvality asistence při jejich vyhledávání či výběru. Z „konzumace“ služby si člověk odnáší především pocit. Žážitek a zkušenosti, na základě kterých pak buduje vztah k poskytovateli služby. A právě pocity jsou předmětem zkoumání řady metod designu služeb.

Služby se (ne)mění

„Pokud se něco špatně používá, nebude se to prostě tolik využívat.“ Steve Krug: *Nenuťte uživatele přemýšlet!*

Co je typické pro službu? Je vysoce interaktivní, její produkce i spotřeba probíhají ve stejném čase a na jednom místě. Není prostor pro „druhý pokus“. Probíhá pokaždé jinak, protože každý její konzument je jiný, má jiné vlastnosti i návyky. Služba je příslibem jejího poskytovatele, že to dopadne dobře, a zároveň nejistotou na straně jejího konzumenta, který k ní přistupuje s nějakým očekáváním. Těžko se objektivně měří její kvalita.

Taková základní knihovni služba, výpůjčka knihy, není vůbec jednoduchá záležitost. Pracovník knihovny může vidět registrovaného uživatele, který přichází do knihovny, v souladu se svými návyky provede výběr dokumentů, jejich zapůjčení je technicky zajištěno a spokojeně odchází. Při správném nastavení to tak může vypadat. Designové myšlení však zpochybňuje a ptá se. Na to, jestli každý návštěvník prochází knihovnou a jejími službami stejně (metoda person). Jak se při tom cítí, co si myslí, co vidí, co slyší, co říká a co dělá (metoda empatická mapa). Teenager jistě něco zcela jiného než senior, a ten něco jiného než maminka s kočárkem. Je služba přizpůsobená všem cílovým skupinám uživatelů? Co teprve návštěvník, který do knihovny přichází poprvé? Tedy klíčový člověk z hlediska prvního dojmu i z hlediska zvýšené složitosti jeho cesty knihovnou (metoda cesta službou). Ta může začínat novinovým článkem, na sociální síti nebo doporučením od známého, pokračovat na webu knihovny při pokusu o online registraci, příchodem do prostor knihovny a (dez)orientací v nich, (ne)jistotou při průchodu budovou, komunikací s personálem na různých místech jeho cesty, procesem registrace, orientací ve fondu a dalšími a dalšími interakcemi s tzv. kontaktními místy služby a knihovny (metoda mapa kontaktních míst). Nejde přitom však pouze o přemýšlení nad perfektním nastavením těchto jednotlivých míst. Také o jejich návaznost, nastavení stejné nebo alespoň podobné úrovně kvality na každém z těchto bodů a zapadání do celku

portfolia služeb knihovny. Hlavní vizitkou knihovny totiž není web, facebook, nástěnka, výpůjční pult apod. Tou je celkové hodnocení návštěvníků knihovny, jejich vzpomínka a vztah k ní.

Služby vznikají

„Budoucnost je tady. Jen zatím není příliš rozšířená.“ William Gibson

Často jsem se při své praxi v knihovnách potkával s velmi kreativními lidmi, kteří hýří nápady – s inovátory. Některé, zpravidla ty méně nákladné nebo personálně náročné inovace se jim daří realizovat. V ideálních případech se jim pro ně podaří nadchnout také kolegy nebo vedení. Nápady si píší do seznamů, ke kterým se vracejí, a podle kapacit knihovny vyhodnocují, do čeho by se mohli pustit. Právě zde, a ještě dříve, nastupuje design služeb, konkrétně jeho tzv. ideační a analytické metody. Design služeb totiž zdaleka není jen souborem nástrojů pro optimalizaci služeb. Je způsobem řízení vašich nápadů – inovací – od zjištění jejich potřeby po spuštění služby. Od tzv. designové výzvy, která je začátkem každého designového procesu a definuje cíl inovace, problém, a při jeho řešení nás udržuje v mantinelech jeho diskurzu (např. „Pojďme knihovnu udělat přirozenějším centrem pro své komunity.“), přes metody pro poznávání potřeb a názorů lidí (návštěvníků, uživatelů i neuživatelů), přes analytické metody, které nám umožní ze získaných informací vyvodit závěry, přes nástroje pro vytváření návrhů služby a jejich prototypů, až po sadu metod pro jejich testování. Interpretací informací z testování pak může kolečko designového procesu začít znovu. Práce na službě by totiž neměla končit jejím spuštěním. Ty nejcennější informace o správnosti jejího nastavení vznikají až při jejím využívání a naši povinností je získávat je od uživatelů, vyhodnocovat a výsledky aplikovat opakovaným inovováním služby (pokud si to žádá). Design služeb má výrazný procesní charakter.

Nemusí však jít o převratné inovace. Říká se, že není malých zlepšení. Takové spuštění

procesu půjčování e-knih je skvělá inovace, řada lidí ji oceňuje, a její nastavení je také patřičně složité a může být finančně náročné. Co teprve opatření dokumentů o RFID čipy a související služby. Na pomyslném opačném pólu náročnosti jsou služby a jejich inovace, které pro knihovnu mohou představovat velmi malé úsilí, ještě menší náklady, a přitom mohou návštěvníky a uživatele nadchnout. Přichystání výpůjček na objednávku, akvizice na přání, automat na vodu v horkých letních dnech, zpřístupnění a vybavení jindy nevyužívané místnosti, dárkové poukazy a další. Právě takové inovace „pro radost“ mohou být výsledkem uživatelských dotazování nebo důsledného zamýšlení se nad uživatelským pohledem.

Pokud přemýšlíme nad zavedením nové služby, designové metody nám pomohou odpovědět na následující otázky. Proč chceme službu realizovat? Čeho chceme službou dosáhnout? Jakým způsobem? Pro koho bude služba určena? Co mu přinese? Známe její budoucí uživatele? Ocení to? Kdo a jak bude plánovanou službu realizovat? Co nás to bude stát? A další. V dalších fázích designového procesu mohou dozrávat odpovědi na další otázky. Má budoucí uživatel služby vždy dostatek informací? Ví, co dělá a proč? Nemí nucen ke zbytečné návštěvě nebo k opakovaným úkonům? Vyhovuje mu provozní doba služby? Nešlo by něco urychlit? Nešlo by jej něčím potěšit?

Knihovnice a knihovníci se mění

„Každý, kdo naplánuje nebo realizuje proces tvorby nebo změny, kterému říkáme „design“, o sobě může říct, že je designér. Nejenom ten, kdo na to má školu nebo je za to placený.“ Alice Rawsthorn: Zdravím, světe.

Možná vás během čtení napadlo, že některé ze jmenovaných metod intuitivně děláte, že způsobem podobným tomu designovému nad svou prací přemýšlíte. Ano, je velmi pravděpodobné, že designéry opravdu jste. Pravděpodobně vám zájem knihoven o potřeby a názory lidí ve svém okolí a o kvalitu svých služeb nepřipadá

nikterak nový. Nemí, a to je dobře. Design služeb však není jen módním pojmenováním něčeho, co v knihovnách už funguje. V dílčích oblastech a designových metodách možná knihovny mají řadu zkušeností, avšak opravdovým přínosem a synergií je propojení těchto dílčích agend do uceleného procesu, a vtělování tohoto zpochybnujícího, zvědavého a hravého způsobu myšlení a práce do postoje zaměstnanců.

V jakých případech vám mohou být metody designu služeb nápomocné? Ve všech. Protože každá složka nastavení vašich služeb a každý krok v jejich poskytování má přímý nebo nepřímý dopad na jejich konzumenta, míru jeho uspokojení a kvalitu jeho zážitku. Tehdy, kdy se ztrácíte v tom množství služeb, které vaše knihovna poskytuje. Když se ptáte, jestli jsou vaše služby opravdu tím, co od vás lidé chtějí a očekávají. Jestli víte, jak se u vás cítí, jak se dívají na vaše služby, jak knihovna zapadá do jejich životů, jak vás vnímají v kontextu města či obce, jestli vás mají rádi. Když pochybujete, zda sami sebe vidíte stejně jako vaši návštěvníci. Ptáte se jich na to? Je každý jejich krok bez komplikací a příjemný? Nešlo by něco zjednodušit, zpříjemnit, udělat vstřícnější? Zkusili jste si někdy projít svoji nebo jinou knihovnu v kůži uživatele? Přiblížit si s kolegy službu sehráním scénky? Nakreslit si službu na nástěnku a mluvit o ní? Třeba přijdete na to, že to přece jen někde „drhne“, i když to tak na první pohled nevypadá. Mysleli jste při nastavování nové služby opravdu na všechny detaily? A naopak, dokážete se na ni podívat ze širší perspektivy? Obáváte se změny? Obáváte se, jak na změny budou reagovat vaši návštěvníci? Jste kreativní a chcete služby inovovat, ale nevíte, jak to uchopit nebo vám to přijde riskantní? Máte spoustu nápadů a nevíte, do čeho se pustit dřív? Je váš nápad opravdu tím, co lidé chtějí a budou využívat? Jak to zjistit? Cítíte se na to všechno v knihovně sami a přemýšlíte, jak zapojit ostatní? To jsou jen příklady otázek, které může nastolovat designové myšlení, a na které vám odpovědi pomohou nalézt metody designu služeb.

Design služeb vám poradí jak uspořádat a vést setkání s uživateli nebo veřejností a mluvit s nimi o vaší knihovně (např. metody world cafe nebo focus groups), také jak od nich sbírat informace tradičnějšími způsoby (např. dotazníky, rozhovory), ale i méně obvyklými a nápaditými (např. metody chci, aby tady nebo graffiti walls). Pomůže vám získané informace uspořádat, analyzovat, vyvodit z nich závěry, a to všechno využít ke tvůrčím a inspirativním

debatám týmu knihovny (např. metody využívající uživatelské persony, empatická mapa nebo myšlenkové klobouky). Bude vás provázet tvorbou návrhů služby, jejich výběrem a převedením do vizuální podoby (např. storyboard, cesta službou nebo design studio). Naučí vás testovat svoje nápady, v jejich zárodku i před realizací. A pomůže vám všechny tyto nástroje začlenit do procesu neustálého zkvalitňování vašich služeb.

Dvě slibná jména českého kriminálního žánru

Pavel Mandys

pavel.mandys@iliteratura.cz

Příspěvek je věnován nadějným autorům českého kriminálního žánru. Martin Goffa a Nela Rywiková získali ocenění za nejlepší detektivku roku 2016 udělované porotci Ceny spisovatele Jiřího Marka.

Detektivka je žánrem, který po letech stagnace znovu zaujímá přední místo ve čtenářských preferencích. A po letech, kdy české detektivní a kriminální romány byly spíše podprůměrné, ba úpadkové, se objevují noví autoři, kteří ve shodě se zahraničními trendy přibližují žánr realitě. Koncem července se rozdávaly ceny za nejlepší české detektivky a právě tento druh literatury porotci Ceny Jiřího Marka vyzdvihli.

Martin Goffa

První místo totiž získal za svou předposlední knihu *Dítě v mlze* Martin Goffa (nar. 1973), bývalý policista, který od svého debutu v roce 2013 patří k nejzajímavějším českým autorům kriminálních románů. A také k nejpilnějším, protože od zmíněné prvotiny *Muž s unavenýma očima* publikoval dalších sedm, až na jediný titul *Vánoční zpověď* vesměs s policejním vyšetřovatelem Mikem Syrovým v hlavní roli. Podstatné pro jeho tvorbu jsou dva prvky:

realistické vylíčení policejního vyšetřování a věrohodnost případů a pak také schopnost vcítit se do myšlení pachatelů, z nichž mnozí v jeho knihách nejsou jednoznační padouši, často naopak spíše lidé politováníhodní, kteří se dostali do zoufalé situace a v ní se zachovali zkratovitě. Pasáže, kdy děj sledujeme z perspektivy pachatele, bývají podstatnější (a lépe napsané), než pasáže, které líčí samotné pátrání.

Štvanice

V posledním románu *Štvanice* to ovšem neplatí. Vlastně tu ani nejde o vyšetřování v pravém slova smyslu, policisté znají zločince poměrně brzy, ale musejí vypátrat, kde se skrývá, a zjednat si spravedlnost. Onen zločinec se na stránkách knihy objeví jen zřídka a Goffa se tentokrát vůbec nepokouší vstoupit do jeho mysli, o to častěji se ale zabývá těžce zkoušenou psychikou hlavního hrdiny.

Žánrem jde o thriller, ale chybí mu jedna podstatná složka, totiž nebezpečný protihráč. Padouch, po němž Miko pátrá, tu má roli zcela pasivní, napětí tu vzniká z obavy, zda nelegální policejní akce zůstane utajena před kolegy domácími i zahraničními. A samozřejmě: zda dopadne úspěšně.

Miko totiž hned v úvodu přijde o svou lásku Terezu: jednou večer jej na ulici zničehonic napadne neznámý mladík a Tereza, která se do šarvátky zaplete, skončí na chodníku s rozbitou hlavou. V nemocnici už ji nezachrání

a Miko se spolu s Tereziným bratrem a otcem (také policisty, byť druhý jmenovaný už je ve výslužbě) vydávají po stopě zmizelého agresora. S pomocí ne zrovna legálních metod (především vyhrožování a to i křivým obviněním) nakonec trojice od svědků a pachatelových blízkých zjistí, že okamžitě po incidentu uprchl a to shodou náhod do Chile, tedy země, s níž Česko nemá uzavřenu smlouvu o vydávání zločinců. A stojí před rozhodnutím jak zjednat spravedlnost a zda ji mají přenechat úřadům či zda se mají sami vydat za pomstou.

Klíčovou součástí toho všeho jsou krycí manévry. Miko stále zůstává ve službě, ale případ pochopitelně vyšetřuje někdo jiný. Když padne rozhodnutí o tom, že se vydá do ciziny, musí mít připravenou krycí historiku i falešné doklady. Všechny ty přípravy se zdají být tak trochu zbytečné či přinejmenším zbytečně složité a příliš dopodrobna rozebírané. Ale v tom do značné míry spočívá kouzlo Goffova psaní: že se totiž stále drží při zemi, že fabuluje striktně v mezích možného a pravděpodobného, že neutíká ke zkratkám a zjednodušením v zájmu spádu děje.

Nela Rywiková

Na druhé příčce se umístila kniha ostravské spisovatelky Nely Rywikové (nar. 1979) *Děti hněvu*, která je jejím druhým kriminálním románem po debutu *Dům číslo 6*. Obě knihy vynikají tím, jak do nich autorka dokáže zapracovat genius loci domovského města, a to nejen v podobě přiléhavých popisů prostředí,

Bude vás zajímat, že...

... Městská knihovna v Hodoníně se zapojila do 1. ročníku **Dne architektury v Hodoníně**. 4. září se v knihovně konala vernisáž výstavy Vídeň Hodonínu. Zachycuje vliv vídeňské architektury na jihomoravské pohraničí. Den architektury v Hodoníně ve dnech 29. a 30. září přináší přednášky odborníků, panelovou diskusi o přeměnách Hodonína i procházku městem. Výstava potrvá do 29. září 2017 ...

ale především v organickém propojení různých sociálních vrstev, mezi nimiž jsou v Ostravě příslovečné nůžky rozevřené asi nejvíc v celé republice – a zároveň mají ty skupiny k sobě ještě stále dosti blízko. Přičemž se vyhýbá kýčovitému dělení na zlé bohatce a hodné trpící chudáky: mizery, lenochy a všelijaké vykuky nachází v obou mezních skupinách.

Děti hněvu

Platí to i o knize *Děti hněvu*. Případ začíná nalezením vypreparovaného těla v ruině domu v areálu nádraží, ze zaplivané hospody se pak přesouvá do naleštěné vily úspěšného podnikatelského šíbra i k vysoce postavené lokální političce. Sympatické přitom je, že Rywiková rozděluje kladné i záporné (ty spíše) vlastnosti rovnoměrně na všechny strany – ale s žádnou úzkostlivou politickou korektností. Slizký podnikatel Gavla je podobně nesympatický jako zubožený starý Klocek, který navzdory tomu, že je upoután do křesla, stále uplatňuje svou vztekou a násilnickou autoritu – alespoň na svém nanicovatém dospělém synovi.

Rywiková zároveň vnímá aktuální trendy kriminálního žánru, takže vyšetřovatelům Turkové a Vejnarovi komplikuje život novým šéfem, namyšleným panákem, který sleduje především kariérní cíle. Děj má výrazný úvod s ohavným nálezem, postavy, které mají co skrývat, i patřičné tempo. V jeho průběhu dojde k další vraždě a v pozadí se táhne tajuplná

linka z minulosti, tematizující židovskou a německou historii jedné ostravské čtvrti. V závěru má Rywiková připravený nekompromisní, v českém prostředí krajně neobvyklý prvek, který čtenářem značně otřeše a celkovému vyznění knihy dodává onu příslušně trpkou pachuť.

Oba autoři ještě potřebují trochu vyzrát a oba by potřebovali pečlivější redakční vedení a dohled. Ale i tak jsou pro český kriminální žánr velkým příslibem.

Bude vás zajímat, že...

... vyšla kniha *Zloději knih* (Kniha Zlín, 2017), jejíž autor Anders Rydell popisuje pátrání po zmizelých knihovnách. 10. května 1933 po celém Německu vzplály hranice, na kterých hořely knihy. Méně známé je, že v okupovaných zemích vyrabovali nacisté tisíce knihoven a nakradli miliony knih. Anders Rydell procestoval Evropu a pátral po osudu velkých institucionálních i drobných soukromých knihoven, hledal jednotlivé knihy, které přežily. Připomíná, že knihy nejsou jen majetek, ale strážci vzpomínek, posly zmizelé minulosti, zprostředkovávají vědění ...

Marketingový tip #3: Jeden email je více než tisíc Facebooků

Barbora Buchtová

bara.buchtova@gmail.com

*Ne, nebojte se. Tento článek se vás nebude snažit přesvědčit, abyste si okamžitě zrušili váš facebookový profil a začali ručně posílat emaily. Spíš se vám krátce pokusím ukázat, že kromě facebookového marketingu je tu i takzvaný **emailový marketing** a že je skvělé začít používat email a vhodně jej kombinovat také s ostatními komunikačními kanály jako je právě Facebook a další sociální síť, web nebo i offline kanály jako jsou plakáty, letáky, propagační předměty či konference, přednášky a další akce.*

O komunikačních kanálech

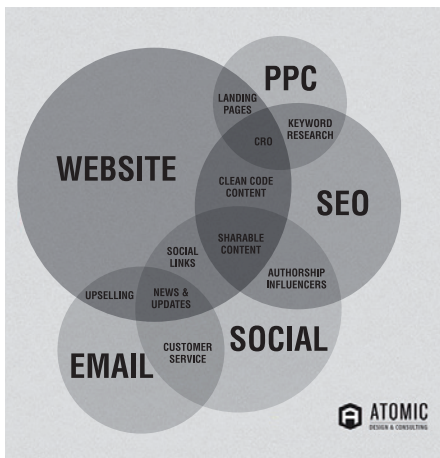
V minulých dílech už jste se naučili, že je důležité vytyčit si určité cíle, ty cíle převést do měřitelných veličin a začít měřit jejich naplňování. Nyní je na čase, abychom se dostali do fáze: „Jak?“ aneb jakým způsobem dosáhnout toho, že svých cílů dosáhnete a vaše propagace bude úspěšná.

Propagaci můžete vést skrze četné množství kanálů. K tomu, abyste věděli, jaký kanál je pro vás nejvhodnější je nejprve zapotřebí definovat si cílovou skupinu a následně používat takové kanály, které vás k této cílovce doveďou. Teenageři se k informacím přece jen často dostávají trochu jinak než senioři.

Své čtenáře se často snažíte informovat o novinkách, službách a pořádaných akcích prostřednictvím vašeho **webu**. Tady je dobré si uvědomit, že webem to ale nekončí – důležitou otázkou je: „Jak se vaši čtenáři na váš web vlastně dostávají?“

Možná, že vaše stránky najdou díky vyhledávačům jako je google.com nebo seznam.cz. V tom případě vám doporučuji udělat si analýzu toho, jaká klíčová slova lidé pro nalezení vašich stránek využívají a tato slova pak na stránkách používat v textech, a zároveň budovat síť zpětných odkazů na váš web. Tomu se říká **SEO neboli optimalizace pro vyhledávače** a jedná se o celou sekci marketingu, na kterou se vztahuje řada figlů a pravidel. Možná se o vašem webu čtenáři – či teprve

potenciální uživatelé – dozvěděli díky **sociálním médiím**. Ty jsou vhodným komunikačním kanálem pro mladší generaci, ale nejenom pro ni. Pokud se prezentujete i na sociálních sítích, nezapomínejte vždy přikládat odkaz na www stránku, kam chcete vaši cílovku dostat a kde získají více informací. Na stejné pravidlo myslete i pokud vytváříte **offline materiály** – letáčky, plakáty, záložky, vstupenky, články v tisku atd. Všechny materiály by měly být opatřeny i URL adresou, aby se čtenář mohl dozvědět, kde se dozví o dané věci více a kde vy budete moci se čtenářem dále pracovat – např. tak, že se stane sledovatelem vašeho kanálu na sociální síti,

Obrázek 1: Přehled toho, jak se jednotlivé komunikační kanály prolínají

nebo se zapíše pro odběr vašeho emailového newsletteru. A **email** je právě tím kanálem, který může mít pro knihovny obzvláště velký potenciál a kterému se tento článek bude věnovat.

Proč email?

Pro knihovny je využívání emailových kontaktů často nejjednodušším a mnohdy i nejefektivnějším nástrojem pro propagaci. Proč? Protože jako knihovna už s největší pravděpodobností emaily na všechny vaše čtenáře máte od okamžiku jejich registrace. Nemusíte je nikde pracně shánět. Užívání knihovny zkrátka není tak

anonymní jako nákup rohlíku v supermarketu a to vám dává jednoznačnou výhodu. Pokud už se u vás někdo registroval, víte, že vaši knihovnu trochu zná. To je ideální člověk pro další oslovení. Není to jen nějaký náhodný člověk, který kdesi uviděl váš plakátek nebo přečetl váš vtipný příspěvek na Instagramu. Je to někdo, kdo s vaší knihovnou měl nějakou přímou zkušenost a má ji ve své paměti. Nemusíte se tedy už tolik snažit, abyste na sebe upozornili. Stačí si tohoto člověka udržet. Níže uvádím výčet dalších výhod, které email má ve srovnání se sociálními sítěmi.

Email	Sociální sítě
Má ho v podstatě skoro každý.	Není na nich každý.
Je zde kompatibilita mezi jednotlivými poskytovateli emailových schránek.	Většinou se dá komunikovat jen v rámci sítě.
Víte přesně, koho oslovujete.	Nikdy nevíte jistě, kdo všechno to uvidí a kdo ne, pokud někoho neoslovíte prostřednictvím soc. sítě přímo.
Má trvanlivost – byl, je a bude.	Jsou zde trendy – různé sítě se stávají méně nebo naopak více populární v průběhu času.
V případě hromadných rozesílek (mailchimp, ecomail) – snadný monitoring.	Někde (např. Facebook stránka) – snadný monitoring, jinde (např. Facebook skupina) se kampaně těžko monitorují/vyhodnocují.

Jak dělat kampaně prostřednictvím emailu?

Pro to, abyste mohli své čtenáře oslovovat efektivně, potřebujete nějaký kvalitní nástroj. Hromadnou rozesílkou umí udělat i knihovní nástroje jako Aleph nebo Clavius, nevýhodou však zpravidla bývá, že tyto emaily mají jen minimální možnosti pro editaci a téměř nulové vyhodnocování.

Pokud budete umět zařídít to, aby se všechny nové emaily dostaly každý měsíc do nějakého externího systému, využijte nějakého specializovaného nástroje pro emailing. Mezi takovéto nástroje patří například Mailchimp, Campayn, GetResponse či český Ecomail nebo Mail Komplet.

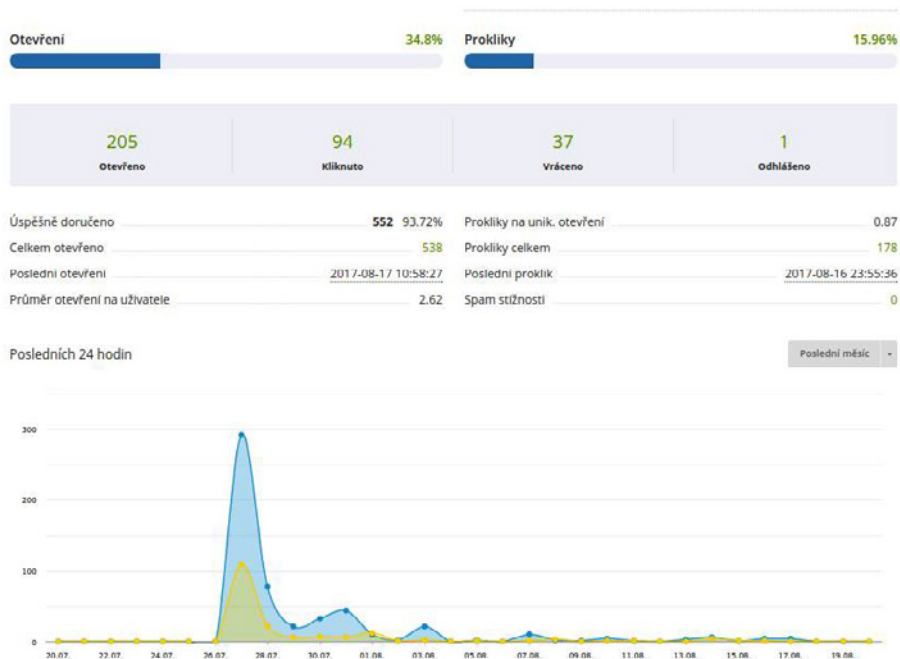
Nevýhodou těchto nástrojů však je, že se musí platit, a čím více vaše databáze narůstá, tím je nástroj nákladnější. Existují však i řešení, které vás vyjdou velmi levně nebo i zdarma jako je například TinyLetter, Sendy či Mautic. Doporučuji prostudovat si srovnání na <https://jaknamail.cz/porovnaní/>.

Specializované nástroje umožňují tvořit jednotlivé kampaně, prostřednictvím kterých můžete něco propagovat. Buď se můžete rozhodnout pro strategii, že vytvoříte každý měsíc newsletter s přehledem všech akcí a novinek, nebo se můžete rozhodnout pro výraznější způsob propagace, kdy budete konkrétní emaily časovat vzhledem ke konkrétním událostem a personalizovat, aby určitým lidem

chodily vždy určité typy obsahu, podle toho co je zajímavé.

Výhodou specializovaných nástrojů je mimo snadné editace (a tedy i vytvoření esteticky

krásných emailů) i přístup k analytickým nástrojům – vidíte, kolik lidí email otevřelo, kolik na něco kliklo, jaké odkazy byly nejpoblábnější, kdo konkrétně na email klikl atd.

Obrázek 2: Příklad vyhodnocení rozesílky v uživatelském prostředí nástroje Ecomail

O čem všem můžete v emailech informovat?

Vzpomeňme si na první díl seriálu (Duha 1/2017) a na to, co jste si dali **za cíl, kterého chcete dosáhnout**. I emailový marketing by měl vést k naplnění těchto cílů. Proto si ze všeho nejdříve odpovězte na otázku: „*Jak mi mohou emaily pomoci dosáhnout mého cíle?*“ a obsah přizpůsobte této odpovědi.

V zásadě je v emailech možné informovat o následujícím:

- 1) **Akce v knihovně** – ideálně rozdělené podle žánrů či témat a seřazené chronologicky.

- 2) **Novinky v knihovně** – nová sekce, služba, koutek. Informace o změně služeb či otevírací doby. Nebo například pokud pro čtenáře chystáte něco speciálního.
- 3) **Články z vašeho webu** – pokud vytváříte vlastní obsah, např. reportáže z akcí, informace o literatuře či dalších tématech, dejte o tom čtenářům vědět.
- 4) **Knižní tipy** – neomezujte se jen na knižní novinky. Dávejte vašim čtenářům vědět, které knihy jim jako knihovna či knihovnice doporučujete a proč.
- 5) **Informace o službách** – co všechno kromě půjčování knížek vaše knihovna umožňuje a co by měli vaši čtenáři vyzkoušet, nové služby atd.

- 6) **Napsali o nás** – napsali o vás v médiích? Dostali jste pozitivní referenci od čtenářů? Pochlubte se s tím a poděkujte veřejně.
- 7) **Jiná multimédia** – vytváříte videa? Vkládejte je přímo do emailů.
- 8) **Výzvy, upozornění, odkazy atd.** – cokoli vaše čtenáře přivede k akci, kterou od nich chcete. Například, aby zaregistrovali do knihovny také svého kamaráda či příbuzného.

Tipy pro posílání emailů

- 1) **Oslovujte i bývalé čtenáře.** Neobnovil si váš čtenář registraci? Nevadí. To nemusí nutně znamenat, že už ho vůbec vaše knihovna nezajímá a že by se třeba nepřišel podívat na výstavu, kterou zrovna chystáte.
- 2) **Vytvořte registrační formulář, prostřednictvím kterého se budou moci k odběru registrovat i nečtenáři.** Možno že si někdo nechce půjčovat vaše knížky, ale třeba by rád chodil na vaše akce, nebo využil jiných služeb.
- 3) **Upozorněte vaše čtenáře, jak odstranit vaše newslettery ze specializovaných složek.** Seznam.cz a Gmail.com řadí newslettery do složky „Hromadné“ či „Promo akce“, tomu jde ale předejít. Do každého vašeho emailu vložte v patičce výzvu, aby lidé přesunuli váš email do primární složky (doručené pošty). Poté, co to systém potvrdí, uvidí vaši čtenáři email rovnou v příchozí poště.
- 4) **Vytvářejte automatizované emaily.** Vždy když dojde na účtu vašeho čtenáře k nějaké akci, zkuste čtenáři zaslat nějaký automatizovaný přednastavený email. Např. když se zaregistruje, můžete ho uvítat, když si něco půjčí, může mu přijít elektronický výpis, co si přesně půjčil, když mu končí registrace, pošlete mu 14 dní předem upozornění a když se znovu nezaregistruje, můžete se ho

prostřednictvím jednoduchého dotazníku zeptat, proč tak neučinil – jestli mu třeba něco na knihovně nevadilo...

- 5) **Všechno nejlepší k narozeninám!** Když je řeč o automatizovaných emailech, tak co třeba využít dat, která o uživateli máte k tomu, abyste přednastavili personalizované emaily, např. s přáním k narozeninám nebo svátku. Většina rozesílacích systémů takové věci umí. A když vám může k narozeninám přát i Google, proč by to nemohla udělat knihovna? Vaše čtenáře taková věc jistě potěší – zvláště pak, pokud přidáte i dárek – třeba odpuštění pokuty, ale klidně jenom záložku k vyzvednutí v knihovně, nebo elektronickou knížku ke stažení.
- 6) **Umožněte odběratelům vašeho newsletteru snadné odhlášení.** Je to povinností ze zákona a zároveň je to fér.

Dotazník pro čtenáře, kterým vypršela registrace

Během minulého měsíce jste neprodloužili svou registraci. Pokud chcete registraci prodloužit ihned, můžete tak učinit pomocí vašeho čtenářského účtu (přibližně "Jiří Štáhl" vpravo nahoře). Více informací zde.

Pokud jste se z jakýchkoli důvodů rozhodli neprodloužovat v navštěvování naší knihovny, prosíme Vás o vyplnění krátké zpětné vazby. Formulář je anonymní. Děkujeme.

Jaký je váš důvod neprodloužení registrace v Moravské zemské knihovně?

*Povinné pole

Jméno či e-mail (nepovinný údaj)
 Abychom vás případně mohli kontaktovat a vyřešit váš problém, pokud neuvedete, je tento formulář anonymní.

(zatrhněte jednu nebo více možností) *

- ☐ Zatím jsem to neslíhl(a), ale registraci plánuji obnovit
- ☐ Stěhování (odstěhoval(a) jsem se z místa)
- ☐ Ukončení studia
- ☐ Nebyl(a) jsem spokojen(a) se službami
- ☐ Finanční důvody
- ☐ Jiné:

Nikdy přes Formuláře Google neposíláme hesla.

Obrázek 3: Příklad dotazníku, který posílá Moravská zemská knihovna

Dětský čtenář si vybírá knihu sám

Ondřej Hausenblas
hausen@ecn.cz

Chceme, aby si děti vybíraly kvalitní četbu. Co to vůbec je četba si vybírat? Ne jenom ji dostat a přimout, ani jenom mít knížku doporučenu. Ani mechanicky sáhnout po tom, co bez přemýšlení upoutá čtenářův zrak.

Čtení je výrazně individuální proces. Proto čtenář potřebuje vybírat knížky velmi osobně. Avšak ne jen se rozhodnout, nýbrž zejména rozvažovat i nad nabídkou, i nad vlastními preferencemi a zájmy. Malý čtenář si má zvyknout, že vybírat si knihu znamená i dát si čas na úvodní rozmyšlení a také na poradu s druhými. A po četbě si dopřát hovor o tom, jak dobře si knihu vybral. Výběr přestává být náhodný, intuitivní a nereflektovaný.

Kdo si umí vybrat dobrou knihu:

- uvědomuje si svůj čtenářský záměr (co mu má tato četba přinést, čeho chce četbou této knihy dosáhnout – o tom si možná potřebuje popovídat);
- zná své čtenářské preference i své potíže (staví na své čtenářské zkušenosti – dítě i knihovník ji může vidět ze záznamu výpůjček, žák i učitel ze záznamů z četby. Pomůže, když si dítě své preference pojmenuje);
- trpělivě hledá a vybírá (prozkoumá, vyhodnotí i případně odmítne knihy, které se nabízejí, a to aniž by byl chválen nebo kárán – to by popíralo čtenářovu autonomii);
- zná a má navykklý postup, podle čeho odhadovat, co kniha slibuje právě jemu (umí prohlížet obal, stránku s obsahem, nadpisy a ilustrace, recenze knih v tisku i na síti atp.);
- zpětně po dočtení svůj výběr vyhodnocuje (v hovoru s druhými, v záznamech o četbě atp.).

Dáváme dětem před čtením příležitosti k váhání, k přehrabování, vracení a znovu vytahování knih z polic, k nakukování, skládání na hromádku, z níž se pak ještě dál vybírá? To vše patří k výběru knihy. Také osobní hovor o vybírání je významný, i když čtenář ještě ani neví, jak se rozhodnout a co si vybrat. Není ani tak důležité, aby mu druhý radil, ale to, aby si čtenář sám pro sebe své záměry a preference vyjasňoval a podle nich vyhodnocoval vytipované tituly. Poradit si však děti dají rády. Rodič, učitel, knihovník, kamarád, brzy přejdou od „Tohle by se ti mohlo líbit“ k tomu, že mu pomáhají popovídáním a otázkami bez „správných“ odpovědí, aby si čtenář ujasnil svůj záměr, své preference, zda hledá to, co se mu osvědčilo, nebo něco dosud neznámého. Předávají výběr knížky do rukou samotného čtenáře. Cílem je, aby měl co nejčastěji zážitek „To jsem si dobře vybral!“ a pokud možno jen zřídka zážitek „Zase mě nebavilo, co mi dali.“

Jak se potom samostatný čtenář dostane ke kvalitní beletrii a nezůstane třeba u kýčovitých či zkrslujících a komerčně nalakovaných textů? Důležité je, aby daný čtenář zažil intimní kontakt s textem. Aby se na příběh nejen „koukal“ zvenčí, ale stal se součástí fikčního světa („jako bych tam zrovna byl!“) a aby pocítil, že z něho pak vystoupil poučenější nebo citlivější, zkušenější. Proto má dostávat čas a příležitosti na rozhovory po četbě, ve kterých se učí své zážitky a poznatky pojmenovat a sdílet. Text příliš jednoduchý, plochý, nepodnětný nedává podněty pro hovor a to může čtenáře podnítit

k volbě textu náročnějšího. V některých školách pořádají čtenářské hovory třeba mezi dvojicí osmák-druháček.

Pro výběr knihy jsou významné nejen faktory individuálního zájmu, ale také faktory časové nebo i tradiční trendy. Móda či kampaně způsobuje, že populace nebo její vrstva má společnou četbu, sdílí své zážitky, rozvíjí se diskuse. To je cenné, i když sám text někdy bývá plytký. I to, že se nakupují rozmanité (obvykle dost kýčovitě) doplňky k příběhům

nebo kvaziencyklopedie k postavám, tím vším se utváří a udržuje povědomí, že knihy a jejich četba jsou zároveň individuální i vysoce sociální jev – posilují společné kulturní vědomí národa (např. Broučci, Jára Cimrman) nebo i celé civilizace (např. biblické příběhy nebo Harry Potter). V příležitostech, které dětem připravujeme pro setkání s knihami, nemá ovšem komerce a zábavnost odvádět čtenáře od vlastního poslání knihy – od četby, prožitku a sdílení.

Provádíme čtenáře světem poezie

Štěpánka Klumparová
sklumpar@seznam.cz

Průvodce po světě poezie (knihovník či učitel) by měl dobře znát toho, koho provází, tedy čtenáře, a při čtení básně a hovorech o ní se v první řadě soustředit na jeho dojmy, zážitky a myšlenky. Tento článek nabízí několik tipů, jak vytvořit atmosféru potřebnou pro sdílení a hovory o básních, jak zařídit pravidla pro tyto hovory, jak si všimnout reakcí čtenářů, jak zapojovat jejich zkušenost a jak reflektovat jejich zážitek z četby básně.

Když chceme, aby čtenáři vstoupili do hovoru o literatuře (pro hovory o básních to platí snad ještě více), potřebují vědět, že jejich názory, dojmy či pocity budou ve čtenářské komunitě přijaty, respektovány a brány vážně. Nesmějí se bát výsměchu či ztrapnění. Vzájemná důvěra a pocit bezpečí se budují postupně, je potřeba na nich vědomě pracovat. Poezii je tedy radno se začít věnovat ve chvíli, když už se průvodci skupiny podařilo atmosféru vzájemné důvěry a bezpečí vytvořit.

Čím můžeme přispět k vybudování důvěry a bezpečí? Když provádíme čtenáře setkáváním s poezií, často zařazujeme práci ve dvojici či malých skupinkách, ve kterých mohou sdílet své dojmy z básně, umožníme jim, aby se vzájemně podporovali při jejím porozumění, ujistili se, že někdo o básni smýšlí podobně, nebo má přínosně odlišný náhled. Při sdílení ve velké skupině

můžeme různými způsoby dávat najevo zájem o čtenářův příspěvek například tím, že za jeho vyjádření poděkujeme, že se doptáváme, zda jsme jeho odpověď správně pochopili, apod. Měli bychom ovšem také respektovat, pokud někdo nechce svůj pocit či názor sdílet s ostatními ve velké skupině, protože recepce poezie je záležitost niterná a někdy se jí můžeme cítit být natolik zasaženi, že nechceme své nitro odhalovat před druhými. Čtenář by určitě neměl mít strach nahlas říci, jak báseň pro sebe hodnotí (co si z ní odnáší, co z ní se ho dotýká apod.), jaký na ni má názor, i když se třeba jeho hodnocení básně či názor na ni rozchází s ostatními čtenáři ve skupině.

Co dalšího bychom měli při vedení hovoru o literatuře, respektive o poezii zohlednit? Společně se čtenáři vytvoříme pravidla, která budou platit při našich společných hovorech (např. že

necháme druhého domluvit, nebudeme mu skákat do řeči, že mu budeme naslouchat, respektovat jeho názor atd.), a budeme si je postupně osvojovat, společně dbát na jejich dodržování.

Průvodce by také měl umět pracovat se čtenářskými reakcemi na text. Měl by se oprostít od „své“ interpretace (nechtít slyšet, jak je to podle něj správně, jak to nejspíše autor myslel), ale být otevřený jiným pohledům, zkušenostem a interpretacím. Jeho interpretace je pouze jedna z mnoha možných. Pokud vidí, že čtenářova myšlenka či pocit jsou zatím v pouhém zárodku, měl by být schopen mu pomoci je rozvinout. Položit mu vhodnou otázku, popř. se zeptat ostatních ve skupině, zda mají stejný názor či pocit, zda by svého kolegu-čtenáře mohli doplnit. Pokud se mu zdá, že se čtenář s textem (jeho smyslem) mýlí, může ho vyzvat, aby objasnil, jak ke své myšlence dospěl, ze kterých veršů mu vyvstala, které verše v něm vyvolaly právě tento pocit apod. Tyto metakognitivní chvíle, kdy necháváme čtenáře pro ostatní odhalit, jak o básni přemýšlel, mohou být přínosné nejen pro něho samotného, ale i pro ostatní zúčastněné. Mohou jim posloužit jako příklad toho, co nás na básni může upoutat, jaké pocity v nás může vyvolat, s jakými potížemi se při porozumívání můžeme potýkat, jak si s nimi poradit. Do svého přemýšlení nad básní může samozřejmě nechat čtenáře nahlédnout i průvodce sám. Nad básní, kterou čteme společně, by však průvodce neměl své vlastní dojmy a myšlenky sdělovat ani jako první, ani jako poslední v řadě.

Průvodce může vyjít ze čtenářovy životní a čtenářské zkušenosti. Neměl by podcenit fázi před čtením básně, kdy může čtenáři poskytnout prostor pro to, aby si (podle smyslu básně) například připomenul nějakou emoci, rozpomenul se na situaci, kterou zažil, zvážil nějakou významnou hodnotu svého (nebo obecně lidského) života, vyvolal si ve vzpomínkách atmosféru určitého místa či části dne či roku – průvodce ji nadhodí sám, podle básně, protože on si ji už přečetl. To je důležité pro to, aby si čtenář snadněji propojil báseň, kterou pak budou společně číst, se svým životem, aby si uvědomil, že básník píše

o něčem, co on sám důvěrně zná, co je mu blízké a co i pro něj samotného má hlubší význam. Po přečtení básně by pak čtenář měl postřehnout, čím báseň jeho životní zkušenost přesahuje či rozšiřuje. Může přijít na to, že mu básník jeho každodennost ukazuje v novém světle, že pomocí obrazných pojmenování dovede přesněji vyjádřit určitý těžko pojmenovatelný pocit či prchavý okamžik, zachytit určitou část skutečnosti (i se všemi drobnými nuancemi jejího významu).

Jak již bylo řečeno v úvodu, při čtení básně bychom se měli soustředit na dojmy, zážitky a myšlenky čtenářů. Čtenáři si mohou podtrhávat verše, které na ně zapůsobily, psát si k nim komentáře, otázky. Ty mohou sdílet ve dvojici, následně ve větší skupině. Pomocí těchto reakcí na text čtenáři báseň otevírají způsobem, který odpovídá úrovni jejich čtenářské vyspělosti, zároveň se jejich recepce básně obohacuje o postřehy a vhledy druhých. Průvodce může čtenáře dále vést pomocí doplňujících otázek, které mohou reagovat na podněty vzešlé ze čtenářských reakcí, nebo pomocí nich čtenáře upozornit na to, co by nemělo uniknout jeho pozornosti, co je zásadní pro odkrytí smyslu básně. Ve fázi po čtení básně mohou čtenáři porovnat své představy či vnímání určité situace, pocitu apod. s tím, jak je v básni ztvárnil autor, sledovat, čím je nyní jejich pohled obohacen, co se díky básni dozvěděli o sobě samých, o světě kolem sebe.

Po celou dobu „pobývání“ s básní by průvodce měl mít na zřeteli, že při hovorech o ní je přirozené a potřebné vycházet z dílčích čtenářových postřehů, otázek, pocitů a dojmů. Ty by ovšem měly být průběžně vztahovány k básni jako celku (k jejímu smyslu). Vhodná chvíle pro vnímání básně jako celku může nastat například na závěr společného hovoru, kdy báseň znovu nahlas přečteme a necháme ji ve čtenářích „doznít“ (jejich zážitek se jistě bude od toho prvopočátečního lišit). Jak vyplývá z předchozích odstavců, setkání s básní nelze uspěchat, na čtení poezie je potřeba vymezit dostatek času. Musíme totiž počítat s tím, že se k básnickému textu budeme opakově vracet, opakovaně ho číst.

Rozhovor s Ing. Janem Kaňkou

Michal Škop, Jan Lidmila

Michal.Skop@mzk.cz, lidmila@mzk.cz

Před nedávnem se uskutečnil již čtvrtý ročník konference Elektronické služby knihoven, kterou pořádá Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně. Jak se vyvíjel zájem o odborná témata v průběhu jednotlivých ročníků a které z nich podle Vás rezonovalo letos nejvíce?

Tady bych nejprve řekl pár slov o programové profilaci a dramaturgii konference, resp. v prvních dvou ročnících semináře. Snažíme se kombinovat zvané příspěvky na témata, o kterých si myslíme, že by v daném čase neměla chybět a příspěvky nabídnuté zájemci o vystoupení na základě výzvy (call for papers). Poměr mezi těmito dvěma celky není vždy stejný, ale snaha je, aby zvané příspěvky zůstávaly spíše v menšině či nejvýše v polovině. Nechceme se ochuzovat o zajímavá témata a přednášející, o kterých nevíme a která se nám mohou sama nabídnout. Pokud jde o samotné příspěvky, lze je v širším horizontu seskupit do určitých volných celků. Prvním z nich jsou šířeji pojaté prezentace pojednávající o elektronických službách v kontextu doby a, řekněme, vývoje společnosti. Druhým okruhem pak jsou víceméně tradiční přednášky týkající se automatizovaných knihovních systémů, jejich online rozhraní, vyhledávání a návazných služeb. Třetím celkem bývají představení portfolia elektronických služeb jednotlivých knihoven, čtvrtým pak vystoupení informující o různých probíhajících (většinou dotačně podpořených)

projektech a posledním typem, nikoli však co do zajímavosti, jsou prezentace různých nových, často netradičních řešení, technologických novinek a trendů.

Zmíněná kategorizace nemá jasné okraje, je samozřejmě prostupná a měnlivá. Lze však říci, že největší ohlas mívají obvykle ty šířeji pojaté přednášky z prvního okruhu a zajímavosti z toho

posledního. Dlužno zdůraznit, že podstatnou součástí úspěchu je také osobnost přednášejícího. V letošním programu se např. s velkým zaujetím setkal úvodní referát Víta Richtera *Veřejné knihovny a jejich služby v digitálním prostředí – možnosti a meze*, několikrát zmiňovaná problematika použitelnosti a přístupnosti webových prezentací či vývoj portálu Knihovny.cz a chystaná služba Získej.

Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2017–2020 zmiňuje mezi technologickými aspekty mj. další rozvoj digitalizace a elektronických výpůjček, zprovoznění silných centralizovaných služeb v rámci Centrálního portálu knihoven či elektronický povinný výtisk. Jak vidíte vývoj v těchto oblastech v následujících letech a jaké jsou největší výzvy, se kterými se budou muset knihovny potýkat?

Většina těchto zmíněných okruhů stojí a padá na spolupráci knihoven. Nejsilněji se to projevuje právě při budování centrálního portálu Knihovny.cz a navazujících služeb. Technická řešení bud'

existují, nebo budou vyvinuta, ale musí být vůle k jejich nasazení a nastavení procesních parametrů služeb vůči uživatelům, včetně těch ekonomických. Obchodní modely budou také klíčovou otázkou pro oblast elektronických výpůjček. Elektronický povinný výtisk pak vynáší do popředí hodně důležitou a svým způsobem zastřešující oblast dlouhodobého důvěryhodného uchování digitálního obsahu a jeho archivace. Pokud podceníme tuto oblast (zejména na centrální úrovni), může to mít v dohledné době dramatické následky, zejména v oblasti digitalizace.

V posledních letech proběhla řada projektů, díky kterým se začaly digitální knihovny jednotlivých knihoven plnit obsahem, bohaté zkušenosti máte ostatně i u Vás. Dalším krokem je zpřístupnění tohoto obsahu a propagace mezi případnými uživateli. Co pro to můžou udělat kolegové z jiných knihoven a pomůže i zde centralizovaná služba v podobě České digitální knihovny nebo jiných zastřešujících projektů?

Pokud jde o digitalizaci v knihovnách (resp. knihovnami financovanou), tak tam jsme poněkud předběhli dobu a český legislativní vývoj. Ano, naše digitální knihovny se stále plní dalším obsahem (a mnoho už jej existuje), ale kulhá právě oblast zpřístupnění. A to jednak na technologické úrovni, kdy uživatel stojí před roztržitým množstvím digitalizátů v různých verzích digitálních knihoven s problematickým rozhraním a vyhledáváním, ale především na úrovni rigidní autorskoprávní ochrany, která prakticky znemožňovala efektivní přístup k digitalizovanému obsahu. Doufám, že minulý čas použitý v předchozí větě se neukáže jako přehnaně optimistický – nedávná poslední novela autorského zákona již otevírá prostor pro lepší zpřístupnění digitalizátů, ale nebude to možné bez širší dohody s ochrannými autorskými svazy a státem. Doufejme, že k ní v dohledné době dojde. Pokud ano, vystoupí potřeba perfektně fungující České digitální knihovny či jiných agregujících služeb okamžitě do popředí.

Bylo by žádoucí, aby se do té doby ČDK plně rozběhla na stabilní robustní infrastrukturu NK ČR a byla naplněna veškerým relevantním obsahem. Osobně se domnívám, že by mělo cílově dojít nejen k centralizované agregaci metadat, ale také samotných dat – digitálních obrazů – na národní úrovni. Pokud ne ke zpřístupnění, což bych považoval za optimální, pak alespoň k archivaci.

V současnosti dochází také u nás k rozvoji iniciativ podporujících využití open-source softwaru v knihovnách (KOHA, FOLIO). Jaké jsou podle Vás vyhlídky tohoto směřování v dohledné době např. 10 let? Dokáží se knihovny dohodnout na nějakém společném řešení?

Software s otevřeným zdrojem je (i v českých) v knihovnách doma již dlouho, ale dosud nešlo o klíčové aplikace typu AKS. To se mění a troufám si říci, že se to už změnilo (doufám, že to nezakřiknu). Z profesionálního hlediska již bylo, myslím, dostatečně prokázáno, že nejde o nějaké krátkodeché amatérské experimenty, teď zbývá dobře nastavit a vyzkoušet provozní podmínky a obchodní modely. Jsem velmi rád, že česká krajina knihovní automatizace rozkvétá obohacena novými druhy a jsem zvědav, jak na to v širším horizontu bude reagovat komerční sektor. Pokud jde o společná řešení v národním měřítku, neočekával bych je v nějakém masovém rozšíření a ani si nemyslím, že by to bylo potřeba, ale považuji za žádoucí a pragmatické, aby se ty knihovny, které sáhnou po otevřeném řešení, orientovaly stejným směrem a spojily ekonomické a vývojářské síly.

Od roku 2014 jste členem odborné poroty soutěže Biblioweb a loni se webové stránky Vaší knihovny dokonce staly jejím absolutním vítězem. Změnil se v průběhu předchozích let přístup hodnotící komise, nebo jsou kritéria stále stejná? Jak by dnes měly vypadat stránky knihovny a jaká jsou základní doporučení pro kolegy, kteří právě zvažují vytvoření nového či přestavbu stávajícího webu?

Přístup komise a kritéria se v poslední době poněkud mění, ale nikoli skokově a radikálně. Hodně z toho, co platilo pro použitelnost a přístupnost webů před deseti lety, platí i dnes (a bohužel i chyby v těchto oblastech jsou takto dlouhodobé). Mění se však informační kanály a způsob konzumace online obsahu, což je třeba reflektovat. Nejednou jsem se zanášel myšlenkou na návrh univerzálního knihovního webu – jakési strukturní šablony se standardizovaným obsahem – ale s postupem času mám stále silnější dojem, že není třeba jít nutně tímto směrem, ale ctít určitá pravidla a principy. Jedním z těch klíčových je tvorba webu pro uživatele. Jakkoli jednoduše a samozřejmě to může znít, není to vůbec triviální a je velmi vhodné si v tom nechat pomoci od odborníků. Tak jako my knihovníci umíme provádět obsahovou analýzu dokumentů, tvořit metadata a vyhledávat, jsou zase jiní, kteří umí dělat dobré weby a testovat je na uživateli.

Co asi trvá napříč časem, je potřeba dobré obsahové orientace – promyslet, co je potřeba publikovat, jakým jazykem, v jakém rozsahu... Dobře to uspořádat (struktura) a propojit (navigace) je také klíčové a musí se to i nechat efektivně prohledat. Pokud jde o design, z hlediska výtvarného jsem spíše minimalista, ale rezignovat se na tuto oblast nedá – hraje roli při vnímání a ovlivňuje emoce. Z hlediska funkčního může design vše výše řečené naprosto znehodnotit. Diktát mobilních zařízení a potřeba responzivního designu jsou danosti, o kterých netřeba pochybovat. Neodpustím si však osobní povzdech nad někdy přehnanou aplikací pravidla mobile first. V mnohých případech jde o přechod k mobile only, což je pro určitě uživatelské situace nepříjemným ochuzením nejen zážitku (UX), ale i použitelnosti. A jedna věc závěrem – weby knihoven jsou weby jako každé jiné a takto je třeba nad nimi uvažovat.

V roce 2013 se Vaše knihovna přestěhovala do rekonstruovaných prostor Baťova institutu. Jaká největší pozitiva stěhování přineslo? A naopak – jsou nějaká negativa, na která byste chtěl například upozornit kolegy, aby

se jim při plánování výstavby či rekonstrukce vyvarovali?

Jednoznačným pozitivem bylo rozhodně prostorové rozvolnění – jak pro uživatele (několikanásobný nárůst ploch, studijních a odpočinkových míst), tak pro knihovní fondy a navazující kulturní a vzdělávací aktivity. Se stěhováním lze také snáze spojit finančně náročné technologické inovace, jako je např. přechod na RFID, což se nám podařilo. Pokud jde o negativa, část z nich může být způsobena tu větší, tu menší vhodností a umístěním rekonstruovaného objektu pro služby knihovny. To jsou však faktory, které často nelze ovlivnit a stávají se tak výzvou pro projekční tým. Ani u nás toto zadání nebylo jednoduché, ale výsledné řešení se, podle mého názoru, docela podařilo. Co bych jistě doporučil k významným úvahám, je prostorová variabilita interiérů a mobiliáře – mít na vědomí, že netvoříme věci na věky, ale pro určitý čas.

Co byste na závěr popřál českým knihovníkům?

Popřál bych nám hlavně chuť do spolupráce podpořené silnou, otevřenou a fungující Národní knihovnou. To je sine qua non všech budoucích (nejm. centrálních) služeb a jejich spokojených uživatelů.

Děkujeme za Váš čas i odpovědi.
Michal Škop a Jan Lidmila

Ing. Jan Kaňka působí jako vedoucí Útvaru odborných činností a webmaster v Krajské knihovně Františka Bartoše ve Zlíně. Čtvrtým rokem organizuje konferenci Elektronické služby knihoven, je členem odborné poroty soutěže Biblioweb. Podporuje spolupráci knihoven paměťových institucí ve Zlínském kraji a podílel se na tvorbě Virtuálního souborného katalogu zlínských knihoven. Publikuje v oblasti informačních technologií a jejich aplikace v knihovnictví, v časopise Čtenář vedl rubriku Automat knihovna.

Vesnice roku 2017 v Jihomoravském kraji

Helena Jalová

jalova.knihovna@boskovice.cz

Tak trochu symbolicky se v letošním roce přihlásilo 17 obcí do soutěže v Programu obnovy venkova, která je vyhlašována každoročně od roku 1995. Vyhlašovatelé jsou Spolek pro obnovu venkova, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zemědělství a Svaz měst a obcí ČR.

Přihlášené obce hodnotila desetičlenná komise, která v termínu od 29. 5. do 2. 6. 2017 navštívila tyto obce v jednotlivých okresech:

- okres Blansko – Drnovice, Křtiny a Petrovice,
- okres Brno-venkov – Drásov, Těšany a Tvarožná,
- okres Břeclav – Bulhary a Morkůvky,
- okres Hodonín – Blatnice pod Svatým Antonínkem, Kostelec, Milotice, Násedlovice, Nová Lhota a Vacenovice,
- okres Vyškov – Otnice,
- okres Znojmo – Vedrovice a Výrovice.

Při návštěvě soutěžících obcí komise hodnotila:

1. Koncepční dokumenty obce
2. Společenský život v obci
3. Aktivity občanů
4. Podnikání v obci
5. Péče o stavební fond a obraz vesnic
6. Občanská vybavenost, inženýrské sítě, úspory energií
7. Péče o veřejná prostranství, přírodní prvky a zeleň v obci
8. Péče o krajinu
9. Připravované záměry
10. Informační technologie obce

Místní knihovna Milotice

Knihovnice Marie Pařilová a starosta městyse Křtiny František Novotný přebírají ocenění, foto Ing. Tomáš Srnský

Knihovny, které jsme měli možnost v rámci prezentací obcí projít, je možné pochválit. Žádná z knihoven, které jsme s komisí viděli, nebyla zanedbaná. Někde byl vidět posun oproti předchozím rokům ve vybavení prostoru, jinde vznikl dětský koutek. Hodně knihoven organizuje pravidelné akce nejen pro děti, ale i pro dospělé.

Cílem soutěže je snaha povzbudit obyvatele venkova k aktivní účasti a na rozvoji svého domova. Zveřejnit rozmanitost a pestrost programů obnovy vesnice, rozvíjení místních tradic a zapojení obyvatel do společenského života. Více o soutěži a výsledcích najdete na webové adrese <http://www.vesniceroku.cz/>.

Zlatá stuha je ocenění pro vítěze krajského kola. V letošním roce tuto stuhu získal městys Křtiny, který současně dostal také **Diplom za moderní knihovnické a informační služby**. Knihovna městyse prošla celkovou rekonstrukcí za pomoci dotačního titulu Jihomoravského kraje. Z bývalého skladu byl vybudován nový prostor

pro setkávání – literární kavárna s netradičním názvem „Na bidýlku“. K posezení s knihou či časopisem jsou zvány všechny generace.

Od roku 2013 došlo k postupné generační výměně knihovníků. Vedení městyse knihovnu velmi podporuje a současná knihovnice paní Marie Pařilová se zapojuje do spolupráce se spolkem i se školami nejen v místě, ale i v obcích v blízkém okolí; stará se o webovou stránku <http://krtiny.knihovna.cz/> i facebookový profil. Kromě knih a časopisů je možné si zapůjčit také společenské hry nebo elektronické čtečky knih. Knihovna a její činnost zaujala celou komisí také tím, že se pan starosta „svoji“ knihovnou opravdu chlubil.

Udělený Diplom byl slavnostně předán 22. 7. 2017 a umožnil tak knihovně postup do celostátního kola Knihovna roku 2017 za Jihomoravský kraj. Věříme, že její prezentace komisí zaujme a všichni budeme s napětím očekávat výsledky, které budou zveřejněny v Týdnu knihoven.

Obecní knihovna Bulhary.JPG

Drnovice.JPG

Obecní knihovna Těšany.JPG

Obecní knihovna Násedlovice.JPG

Obecní knihovna Otnice.JPG

Místní lidová knihovna Morkůvky.JPG

Místní knihovna Nová Lhota.JPG

Knihovna městyse Křtiny - literární kavárna

Výrovice.JPG

Fotografie z knihoven – Helena Jalová
Fotografie z předávání cen ve Křtinách –
Ing. Tomáš Srnský, ŠLP Křtiny

Členové Klubu přátel Knihovny Karla Dvořáčka ve Vyškově se scházejí již šestým rokem

Zdeňka Adlerová, Libuše Procházková

adlerova@kkdvyskov.cz, libuse.prochazkova@gmail.com

Klub přátel Knihovny Karla Dvořáčka ve Vyškově (KKD) byl založen v únoru 2011 z podnětu knihovnice Zdeňky Adlerové. Svou myšlenku mohla uskutečnit ve chvíli, kdy našla „pravou“ osobu do vedení zamýšleného tehdy občanského sdružení, dnes spolku. Tou se stala Mgr. Libuše Procházková, gymnaziální profesorka v. v. s dlouholetými zkušenostmi s prací v komunitní nadaci. Společně pak oslovily pár pravidelných návštěvníků knihovny a ti vytvořili jádro Klubu. Shodli se pak na jeho poslání – což je podpora čtenářství ve všech věkových a sociálních vrstvách obyvatelstva, zvyšování čtenářské gramotnosti zejména u dětí, propagace literatury a vyškovské knihovny samotné. K dnešnímu dni má Klub 130 členů.

Pro realizaci těchto cílů bylo třeba organizovat různé aktivity. A tak vznikly Literární čaje o páté a Literární toulky. Tyto dvě akce se dodnes těší největší oblibě. Dětem byl věnován projekt „Babičko, čti nám“, kterému se obětavě věnovalo několik členek Klubu. Klub finančně podporuje celostátní happening Den pro dětskou knihu. O své činnosti informuje Klub členy i veřejnost na pravidelně aktualizovaných klubových internetových stránkách www.klubpratelkkd.cz. Klubová videa pak můžete najít na [youtube kanálu](https://www.youtube.com).

Během šesti let, kdy probíhají Literární čaje o páté, zavítala do Vyškova řada významných představitelů české literatury. Byli mezi nimi nositelky Ceny Magnesia litera Petra Hůlová a Kateřina Tučková, Zuzana Maléřová a Miloň Čepelka, Ivo Šmoldas, Michal Ajvaz, Daniela Fischerová, Jiří Hájíček a řada dalších. Každý z pozvaných měl „něco do sebe“, ale

nejpříznivěji byl přijat Alfréd Strejček se Štěpánem Rakem v komponovaných pořadech Májové nokturno a Tulák po hvězdách. Hojně byl navštíven i Čaj s Arnoštem Goldflamem a Janem Burianem, zaujala také Věra Nosková.

Na nepravidelných setkáních členů Klubu, nazvaných **Milovníci knih**, sami účastníci představovali knihy, které mají rádi, k nimž se vrací a které by doporučili ke čtení svým známým. Sečteností a literární náročností překvapili studenti vyškovského gymnázia, svým nadšením pro knihy okouzlili a dá se říci i „nakazily“ studentky knihovnictví Masarykovy univerzity v Brně, členky dnes už ukončeného projektu Knihárum (www.kniharum.cz).

V rámci tzv. **Literárních toulek** navštěvují členové Klubu místa pobytu a působení významných osobností světa literatury a kultury. Účastníci zájezdu nasají atmosféru těchto míst a často poznají třeba okolnosti vzniku uměleckého díla. Trasa vedla po stopách bratří Mrštíků, Otokara Březiny, Jiřího Wolkeru, Barunky Panklové a Žitkovských bohyň. Další Toulky směřovaly na severní Moravu za Petrem Bezručem a Leošem Janáčkem a na zámek Milotice, kterým nás provedl a o své úspěšné knize Poslední aristokratka vyprávěl tamější kastelán Evžen Boček. Jak Toulky, tak Literární čaje mají nezanedbatelný přínos společenský – lidé se sdružují, besedují spolu, vyměňují si poznatky, což určitě prospívá rozvoji občanské společnosti.

V letošním roce jsme přidali nový formát pořadu **Večery pod lampou**. Prvním tématem byly ženy v literatuře První republiky, druhý večer jsme zhlédli komponovaný pořad

Večery pod lampou - Božena Němcová.JPG

Literární čaje o páté - Jiří Hájíček.jpg

Literární čaje o páté - Marek Šindelka.JPG

Literární toulky na Třebíčsku.JPG

Literární čaje o páté - Jiří Jilík.JPG

herečky ND Brno Moniky Maláčové Nezlomná žena česká o Boženě Němcové. Zatím poslední večer jsme věnovali životu a dílu Josefa Škvoreckého.

Všechny tyto aktivity je třeba zajistit finančně. Členové Klubu platí roční příspěvek ve výši 200, resp. 100 Kč. Spolky mohou žádat různé instituce a nadační fondy o granty a dotace. Důležité je také získávání donátorů z řad fyzických i právnických osob. V obou sférách se dosud dařilo a věříme, že i budoucnost bude pro Klub příznivá.

A plány do budoucna? Ještě letos čekají členy Klubu setkání s finským překladatelem české literatury Eerem Balkem, spisovatelkou Janou Richterovou, malířem, ilustrátorem a tvůrcem autorských knih Pavlem Čechem. Podzimní Večery pod lampou budou mít téma Zfilmované knihy a chystáme také „výjezdní večer“ do místního Světa klavírů, kde se budeme věnovat tématu Hudební díla inspirovaná literaturou. V září nás čekají Literární toulky po Zlínsku, v říjnu společně s KKD vyhlásíme již jedenáctý ročník literární soutěže Vyškovský cedník a poslední listopadovou sobotu nevynecháme Den pro dětskou knihu.

Vedení Knihovny Karla Dvořáčka činnost Klubu přátel vítá. Je potěšeno, že Klub převzal organizaci a zejména financování většiny literárních akcí a chce rovněž knihovně pomoci řešit aktuální problém – úbytek dospělých čtenářů. Nelze se totiž spokojit s demografickým zdůvodněním: pokles počtu občanů Vyškova =

pokles čtenářů knihovny. Cestu vidíme nejen v pořádání dalších zajímavých akcí, které přilákají do knihovny nové čtenáře, ale zejména v osobních kontaktech. Členové Klubu mohou propagovat knihovnu, doporučit její návštěvu svým známým i členům rodiny. Osobní doporučení je totiž ten nejlepší, neúčinnější prezentační a marketingový nástroj.

Literární čaje o páté - Václav Žmolík

Bude vás zajímat, že...

...vydaná **brožurka Jižní Morava** čte s podtitulem Pojďte s námi do knihovny informuje o průběhu prvního ročníku projektu Městské knihovny Břeclav v roce 2016 zaměřeného na děti a mládež a podporujícího čtenářství, budování mezigeneračních vztahů a formování regionální identity. Projekt podpořil Jihomoravský kraj. **Brožurka Obecní knihovny** s podtitulem Nový dotační titul na podporu modernizace a vybavení obecních knihoven v Jihomoravském kraji informuje, jak knihovny v obcích do 3 000 obyvatel využily dotaci, kterou v roce 2016 poprvé poskytl Jihomoravský kraj. Obě publikace doplněné bohatou fotodokumentací vydala MZK a pro zájemce jsou dostupné také online na webové stránce <https://www.mzk.cz/> pod záložkou Pro knihovny - Publikační činnost regionálních funkcí...

Chvíli se zdržím... Příběh videa Knihovny Jiřího Mahena

Edita Vališová, Eva Vojtíšková

redaktor@kjm.cz, projekty@kjm.cz

Článek pojednává o čtenářském spotu Knihovny Jiřího Mahena v Brně „Chvíli se zdržím“. Popisuje vlastní práci na tvorbě videa a následný výrazný úspěch na mezinárodní soutěži krátkých knihovnických videí A Corto di Libri včetně výhledů do budoucna.

Čtení jako jedna ze základních potřeb člověka

„Čtenářská dovednost, jakkoliv zdánlivě jednoduchá, je hodnota, kterou je třeba rozvíjet a kultivovat.“ Vnímáte to stejně? S touto ideou jsme v **Knihovně Jiřího Mahena v Brně (KJM)** přistoupili ke tvorbě spotu, který měl propagovat čtení, ale i knihovnu jako místo, které s nejrůznějšími podobami čtenářství úzce souzní – zaujme natolik, že v něm zapomeneme na čas a „chvíli se zdržíme“... Je to dovednost, jež je základním předpokladem lidského poznávání a osobnostního rozvoje. Je dokázáno, že míra čtení je přímo úměrná míře našeho společensko-politického angažmá.¹ Stejně jako že čtení (ze všech činností nejvíce) prohlubuje empatii, tj. pochopení druhého.²

Od námětu k produkci

Text, který byl vybrán jako voice-over videa, vzešel z projektových záměrů knihovny, která s tematikou čtenářství neustále pracuje. Začíst se s KJM je možné na *mnobých akcích*, které lze během roku pravidelně, ale i příležitostně

A corto di libri – diplom

navštěvovat. Čtenářskými aktivitami míříme na širokou i odbornou veřejnost, program nabízíme jak v prostorách knihovny, tak v rámci aktivit konaných ve veřejném prostoru, které realizujeme ve spolupráci s partnery či dalšími institucemi. V uvedeném duchu jsme promýšleli ve spolupráci s prof. PhDr. Jiřím Trávníčkem, M. A. z Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR a Kabinetem informačních studií a knihovnictví FF MU programovou náplň projektu MK ČR „Chytré město čte“ (2017), jehož prvním výstupem se stalo právě ono video. Čtení v něm chápeme jako nepostradatelnou složku žití, resp. přirozenou součást každodenního života.

Dle ředitelky KJM Libuše Nivnické je „čtení k životu potřeba jako vzduch či voda. Tyto životadárné substance v podstatě ani nevnímáme, přesto je automaticky konzumujeme. Stejně tak konzumujeme i čtení – např. jízdní řád, reklamu, nápis na obchodě, číslo bankovního účtu, účet z obchodu, recept na vaření, návod na ovládání čehokoliv. Stejně tak reflektujeme čtení pro potěchu, zklidnění, studium, výzkum aj. Chceme ukázat, že čtení provází člověka od narození do hrobu, je přítomno v každou dení chvíli. Zároveň chceme představit knihovnu,

¹ Reading at Risk: A Survey of Literary Reading in America. *National Endowment for the Arts* [online]. Washington, 2004 [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: <https://www.arts.gov/publications/reading-risk-survey-literary-reading-america-0>

² CHIAET, Julianne. Novel Finding: Reading Literary Fiction Improves Empathy. In: *Scientific American: Science News, Articles, and Information* [online]. 2013 [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: <https://www.scientificamerican.com/article/novel-finding-reading-literary-fiction-improves-empathy/>

kteřá dává čtení rám, který každé dílo ještě povýší. Nechceme knihy jenom půjčovat a nechat lidi odejít, ale nabízíme jim i možnost vychutnat si čtení uvnitř knihovny samé, ať už v tichém čtenářském zákoutí, anebo v rušné partě náctiletých, ve společnosti klubu maminek, s osobní knihovnicí... zkrátka se chvíli zdržíme." A přesně takové pojetí čtenářství jsme si přáli vetknout do knihovního spotu.

Inspirováni mj. úrovní videotvorby *Vysokého učení technické v Brně* jsme ke zpracování tohoto pěkného, ale náročného tématu oslovili mladé tvůrce z kreativního studia *Morning Pug*. Námet je zaujal, a tak následovalo množství virtuálních i osobních setkání, která jednotlivá témata spotu rozvíjela a krok po kroku obrušovala do podoby finálního scénáře. **Chtěli jsme video s myšlenkou, které zaujme pozitivním vyzněním, vtípem i aktuálností.** Postupně jsme se shodli na mozaice rozmanitých záběrů čtoucích lidí, se čtenářstvím spojených situací a doprovodných animací (tweety, Facebook aj.). V hlavní roli zůstává kniha a různé podoby,

významy a přesahy čtení. Jednotlivé záběry vizuálně podtrhují klíčová slova mluveného textu na pozadí, v nadsázce k nim tvoří lehký kontrapunkt, přičemž jako celek působí video harmonicky a kompaktně.

Točíme

Natáčení probíhalo ve dvou dnech na sklonku měsíce dubna, točilo se v rozlišení 4K. První natáčecí den se odehrál v Ústřední knihovně KJM. Za asistence a aktivní pomoci knihovníků i dobrovolníků byly zachyceny interiéry knihovny (půjčovny, sklad), ale i související čtenářské dovednosti – psaní na mechanickém psacím stroji, Braillovým písmem či krasopisně rukou (zejm. první minuty videa). Produkčně náročnější byl den druhý strávený v exteriérech. Z vhodných lokací Brna byla vybrána veřejná místa, která nebývají na první pohled se čtenářstvím jednoznačně spojována typu fotbalový stadion nebo kašna v parku. Chybět nesměla ani naše **čtenářská lavička Jiřinka** a zejména světlo a pěkné počasí, které bylo klíčovým faktorem druhého dne. Kromě zaměstnanců knihovny

Exteriéry – záběr s vodníkem

a dobrovolníků je třeba poděkovat i dalším akterům, kteří k realizaci díla též přispěli – zápůjčkou kostýmů (Divadlo Bolka Polívky a Národní divadlo v Brně), dresy (SeaComp) i samotným prostorem hřiště (TJ Start Brno). Také je nutné počítat s tím, že ne všechny natočené materiály, ač svou podstatou kvalitní a hodnotný, se do výsledku promítne. Závěrem ještě dodejme, že samotné natáčení (včetně související produkce) bylo velmi intenzivní, kreativní, poučné i zábavné.

Mezinárodní ocenění – A Corto di Libri #9

Posledním úkolem byla práce ve střižně, jejímž výsledkem se stala finální verze spotu. Na první pohled video upoutá čistým provedením, svižným a příjemným valčíkovým tempem a profesionální úpravou. Po zhlédnutí zanechá milý dojem a z důvodu plného porozumění všech drobných nuancí i touhu si jej opět pustit. Video bylo publikováno na YouTube kanálu knihovny a brzy po zveřejnění dosáhlo cca 2 000 zhlédnutí, což je zcela jistě dobrý výsledek této práce. Spot je vytvořen ve dvou jazykových mutacích – pro větší dosah je natočen nejen v češtině, ale i angličtině.

A právě anglická verze „I'll be a while“ se záhy po svém vzniku dostala na výsluní – výše jmenované atributy videa přispěly ke skutečnosti, že spot obstál v konkurenci 31 účastníků **z celého světa** v mezinárodní soutěži krátkých

knihovnických videí **A Corto di Libri**. Soutěž vyhlašuje organizace IFLA (Mezinárodní federace knihovnických sdružení a institucí) a letos se konal již 9. ročník. Soutěžilo se v **kategoriích** 1) reklama 2), dokument a 3) krátký příběh. Slavností vyhlášení výsledků proběhlo 20. května 2017 na **Mezinárodním knižním veletrhu v Turíně**, přičemž zástupci KJM obdrželi z rukou Fabia Melelli, předsedy mezinárodní poroty, ocenění italského Ministerstva kultury CEPELL (Centrum pro knihy a čtení) za **nejlepší video podporující čtení a čtenářství**.

Pro KJM to byl již druhý výrazný úspěch na mezinárodním odborném poli. V r. 2014 si knihovna převzala na konferenci IFLA World Library and Information Congress v Lyonu cenu **IFLA Marketing Awards** za projekt **čtenářské tramvaje** (1. místo).

Příběh ještě nekončí

Kromě mezinárodního publika, jehož ocenění jsme již získali, se nyní v duchu myšlenky videa a jeho motta zaměříme na brněnské čtenáře i nečtenáře. I nadále budeme představovat knihovnu jako místo, které stojí za návštěvu, byť by to bylo jen na chvíli... Na podzim 2017 připravujeme v rámci dalších aktivit projektu „Chytré město čte“ sérii přenášek a workshopů zaměřených na knihu, její historii a současnost, tzv. Čtenářskou akademii. Nechť se náš počín stane inspirací pro ostatní kolegy v knihovnách.

Bude vás zajímat, že...

... hlavní téma **Týdne knihoven** (2.-10. října) v roce 2017 je práce knihoven s dětmi předškolního věku a jejich rodiči. Týden by se měl stát úvodem k zahájení celorepublikového projektu Bookstart v březnu 2018, ke kterému vyjde metodika v podobě zvláštního čísla Bulletinu SKIP a v říjnu se uskuteční seminář. Bookstart je zaměřený na vzdělávání, sociální, citový, kulturní a kreativní rozvoj dítěte v rodině od jeho narození. Knihovny mohou čerpat náměty, zkušenosti ze zahraničí, kde tyto aktivity probíhají v knihovnách, mateřských školkách, zdravotnických zařízeních apod. Cílovou skupinou jsou rodiče s novorozenci a dále celé předškolní období dítěte. Cílem projektu je vést děti k četbě už od narození, zajistit, aby dítě provázela četba a knihy od jeho prvních dnů a krůčků...

Kulturní festival Literární jaro ve Vsetíně

Kateřina Janošková
kjanoskova@mvk.cz

Myšlenka uspořádat ve Vsetíně literární festival vznikla v roce 2009, kdy se na vsetínském Masarykově gymnáziu tamější češtinářka Eva Zdráhalová projektu ujala za obětavé podpory spisovatele Antonína Bajaji, poradce Romana Plačka, a ve spolupráci s Masarykovou veřejnou knihovnou Vsetín. V roce 2010 tak byl první ročník festivalu na světě. Letošní festival Literární jaro ve Vsetíně nabídl tedy již poosmé cyklus besed, přednášek, čtení, hudebních vystoupení a výtvarných setkání se spisovatelem, vědci, výtvarníky, publicisty, sportovci, hudebníky a dalšími mimořádnými osobnostmi společenského života:

- **Věra Sosnarová**, autorka knihy Krvavé jahody, česká občanka, která byla ve věku 14 let spolu se svou matkou a devítiletou sestrou v květnu 1945 odvečena sovětskou tajnou službou do ruského pracovního tábora na Sibiři;
- **Jiří Novotný**, absolvent Masarykova gymnázia Vsetín, režisér, producent, filmový tvůrce a autor mnoha úspěšných mediálních projektů;
- **Petra Dvořáková**, spisovatelka a scenáristka; debutovala knižkou rozhovorů o víře Proměněné sny, za kterou v roce 2007 získala cenu Magnesia Litera v kategorii publicistika;
- **Abraka muzika**, interaktivní didaktické hudební divadlo PaedDr. Petra Nováka. Zabývá se tématy bezprostředně souvisejícími s výukou a výchovou;
- **Magda Jochcová**, výtvarná umělkyně, která se věnuje převážně práci s keramickou hlínou, vytváří mozaiky, závěsné kachle, plastiky;
- **Lukáš Krpálek**, český zápasník – judista, olympijský vítěz z roku 2016, mistr světa z roku 2014 a dvojnásobný mistr Evropy mezi seniory;
- **Libuše Smolíková**, odbornice a autorka v oboru respirační fyzioterapie;
- **Radek Gipsy Banga**, rapper, zpěvák, textař a hudebník, který se svou kapelou Gipsy.cz získal cenu Anděl a je také držitelem prestižní ceny OSA a mnoha dalších ocenění;
- **prof. PhDr. Martin Hlinský, CSc., MBE**, profesor anglické literatury, překladatel z angličtiny a přední shakespearolog;
- **MUDr. Robert Zajíček Ph.D.**, přednosta kliniky popáleninové medicíny;
- **Klára Smolíková**, spisovatelka, scenáristka a lektorka;
- **Kateřina Dubská**, autorka románů Člověk Gabriel a Dcery, i nedávno vydané povídkové knihy Malé zázraky;
- **Josef Ptáček**, fanoušek díla Zdeňka Buriana, garant **výstavy velkoformátových reprodukcí s názvem Zdeněk Burian – malíř ztraceného času**. Josef Ptáček vedl přednášku o významném českém malíři a ilustrátorovi pro studenty i širokou veřejnost. Výstava byla k vidění v prostorách Masarykovy veřejné knihovny Vsetín.

Festivalové programy probíhaly od února do května. Na počátku kalendářního roku byla vyhlášena **výtvarná soutěž „Příběhy světa“** určená žákům a studentům vsetínského regionu.

Literární jaro je významnou kulturní událostí, doprovázenou výstavami, hudebními programy a odbornými workshopy.

Radek Gipsy Banga na festivalu Literární jaro ve Vsetíně

Spolupracujeme s Britskou radou, Židovským muzeem, s Českým centrem Mezinárodního PEN klubu a dalšími organizacemi.

Na pořádání se podíleli Masarykova veřejná knihovna Vsetín, Nadace Masarykova gymnázia Vsetín (za podpory Masarykova gymnázia, Střední zdravotnické školy, VOŠ zdravotnické Vsetín). Jednotlivé akce Literárního jara probíhaly jak v knihovně, tak také v aule na Masarykově gymnáziu, případně ve Střední zdravotnické škole.

Záštitu nad VIII. ročníkem převzal hejtmán Zlínského kraje a senátor Jiří Čunek a básník

a písničkář Jiří Dědeček, předseda Českého centra PEN klubu.

Poděkování patří také dalším partnerům a donátorům, bez jejichž podpory bychom festival nemohli uskutečnit: Státní fond kultury ČR, Zlínský kraj, Město Vsetín, Austin Detonator, British Council a další.

Na podzim začnou přípravy programu příštího ročníku. Kromě osobností, které zde již v minulosti byly (Petra Dvořáková, Klára Smolíková, Věra Sosnarová, Martin Hilský), bychom na něm rádi uvítali Biancu Bellovou, Alenu Mornštajnovou nebo Jáchyma Topola.

Bude vás zajímat, že...

... **Nový encyklopedický slovník češtiny online.** Kolektivní dílo českých a zahraničních jazykovědců vznikalo pět let. V současné době je zdarma přístupné na internetu, obsahuje 1 600 hesel, která vysvětlují lingvistické pojmy i moderní mezioborové disciplíny např. počítačovou lingvistiku nebo sociolingvistiku. Slovník obsahuje texty, obrázky, grafy, audioknihy seznamující s nářečím a videa vysvětlující znakovou češtinu. Příručka je propojená se Slovníkem spisovné češtiny a Slovníkem spisovného jazyka českého. Dílo vzniklo v Ústavu českého jazyka Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, financováno bylo Grantovou agenturou ČR. Slovník je dostupný: <http://www.czechency.org/>

Knihovna Květy Legátové

Pavlina Vojtěchová

pavlinavojtechova@seznam.cz

Tolik návštěvníků najednou, kolik Obecní knihovna v Podolí u Brna ve svých prostorách přivítala v sobotu 24. června 2017, se zde sešlo možná tak před desíti lety, kdy se knihovna v domě s pečovatelskou službou po přestěhování ze stávajících prostor nově otevírala. Zájem o dění v knihovně měl svůj důvod, vždyť u příležitosti oslav výročí obce, kdy jsme si připomínali 780 let od první zmínky o obci Podolí, se zde konala významná událost, a sice přejmenování Obecní knihovny Podolí na Knihovnu Květy Legátové.

Proč právě naše malá knihovna, která své stovce pravidelných čtenářů nabízí ke čtení necelých pět tisíc knih, našla odvahu spojit své jméno s takovou osobností, jakou byla Květa Legátová? Odpověď je velmi jednoduchá. Spisovatelka Květa Legátová, vlastním jménem Věra Hofmanová, se v roce 1919 v naší obci narodila a po své smrti zde našla i místo svého posledního odpočinku, je pohřbena na místním hřbitově.

Podolský kronikář pan Jiří Čalkovský v medailonu uveřejněném na stránkách obce mimo jiné uvádí: „Do života ji v Podolí přivítali rodiče, oba učitelé, obývající byt v přízemí podolské školy. Působili zde od počátku školního roku 1913–14. Matka Růžena, rozená Adámková, pocházela z kovářské rodiny ze Šlapanic. Na podolské škole zastávala až do roku 1925 místo učitelky ženských ručních prací a domácích nauk. Otec Karel byl váženým pedagogem, což několikrát potvrdilo hodnocení školní inspekce. V obci byl také znám jako aktivní člen sokolského spolku. Poté, co byl v roce 1929 jmenován řídícím učitelem na dvoutřídní obecní škole ve Vranově, se s rodinou z Podolí odstěhoval. Věra Legátová ráda vzpomínala na svoje dětství a na deset let, které v rodné obci strávila. Vybavovala si malebnou krajinu a lesy v blízkém okolí. Malý plácek před školou u kostela, na kterém si hrávala s dětmi. A stejně jako ony musela doma pomáhat; pracovala na poli, pásla kozy nebo obstarávala domácí zvířectvo. Vzpomínala i na potok Říčku neboli Zlatý potok, ve kterém jako malá spolu

s bratrem chytala ryby. A na nedalekou budovu hasičské zbrojnice, kde byl byt pro sociálně potřebné rodiny. Zde bydlela její spolužačka se dvěma sestrami a ovdovělou matkou. Když jejich otec padl v první světové válce, rodina zchudla a žila z platu nejstarší sestry a sociálních dávek od obce. Byli to srdeční lidé, a proto je ráda v Hasičce navštěvovala. Osud této rodiny a prostředí, ve kterém žili, popsala později v příběhu Muž z mlhy, publikovaném v povídkové knize Želary.“

Naše obec se ke spisovatelčině jménu přihlásila již v předchozích letech. Jako výraz díky,

Stálá expozice Květy Legátové

že na Podolí nikdy nezapomněla, bylo Květě Legátové v červenci 2012 uděleno čestné občanství a v den prvního výročí její smrti jí byla odhalena pamětní deska, která je umístěna na budově školy, tedy na jejím rodném domě.

Samotný akt přejmenování knihovny byl pečlivě připravován dlouhou dobu. Nechtěli jsme totiž jen formálně změnit název, ale šlo také o to, aby knihovna byla se spisovatelkou spojena mnohem hlouběji. Aby se v knihovně nenacházely jen její knihy, ale aby se o ní přichozí mohli dozvědět něco více. Díky velké podpoře obecního úřadu a usilovné práci kulturní komise a především pana Jiřího Čalkovského se podařilo získat od spisovatelčiny rodiny předměty z jejího osobního vlastnictví a vytvořit z nich v knihovně stálou expozici. Jsou zde vystaveny nejen rodinné fotografie, spisovatelčiny knihy

a různé osobní věci, ale i Státní cena za literaturu, kterou obdržela v roce 2002.

Nechtěli jsme však zapomenout i na další podolské osobnosti, které byly nebo jsou literárně činné. A tak se návštěvníci knihovny mohou seznámit i s tvorbou P. Josefa Blažka a Václava Fialy. JUDr. Václav Fiala, právník a spisovatel, autor knih *Umělecká Paříž*, *Umělecký Řím*, *Vídeň – literární toulky dunajskou metropolí* a dalších, se oslav výročí obce jako podolský rodák zúčastnil osobně a na slavnostním aktu v knihovně se přímo podílel, ostatně myšlenka na spojení jména Květy Legátové s podolskou knihovnou se zrodila právě v jeho hlavě. Jsme rádi, že se nám tuto myšlenku podařilo zrealizovat a že můžeme veřejnost a zvláště mladou generaci seznamovat s její osobností a dílem.

Výměna zkušeností na úseku práce s dospělými

Pavla Gavelčíková

pavlagavelcikova@seznam.cz

Městská knihovna v Orlové

Tradice orlovského knihovnictví sahá až do roku 1870. V roce 1921 byla Veřejná obecní knihovna v Orlové na několik let největší knihovnou na Těšínsku. Během téměř 150 let své činnosti změnila několikrát místo působení. V roce 2005 se knihovna dočkala vlastní samostatné budovy. Ještě nyní se najdou čtenáři, kteří tvrdí, že knihovna přestěhováním do nové budovy ztratila své *genius loci*. Spousta uživatelů je ale přesvědčena, že současná knihovna je nejenom moderní komunitní a kulturní prostor, ale především informační a vzdělávací centrum města.

Ve své hlavní činnosti se zaměřuje na kvalitní poskytování knihovnických a informačních služeb, na podporu čtenářství, čtenářské gramotnosti a především na celoživotní vzdělávání

jak uživatelů, tak samotných zaměstnanců knihovny. Prostředí knihovny se změnilo. Změnila se i role knihovníka. Musí zvládnout orientaci v elektronickém prostředí knihovny, vyhledávat dokumenty samotné knihovny i externí zdroje. Aby mohl plnit úlohu rádce, konzultanta a školitele je důležité, aby ovládal veškeré technické zařízení knihovny.

Garantem odborného růstu knihovníků jsou krajské a další knihovny pověřené regionální funkcí. Obsluhovaným knihovnám poskytují služby v oblasti poradenství a vzdělávání. Kapacita míst na jednotlivých seminářích je ale velmi omezena. Nezřídka se stává, že z jedné knihovny se může zúčastnit pouze jeden zájemce. Častokrát jsou semináře po vyhlášení bleskově obsazeny. Spousta zajímavostí

Věra Sosnarová 2.JPG

Radek Gipsy Banga.JPG

Věra Sosnarová.JPG

Petra
Dvořáková.JPG

a informací z oboru nebo s knihovnictvím související se ke knihovníkům dostává zprostředkovaně, v horším případě se je nedozví vůbec.

Seminář Výměna zkušeností na úseku práce s dospělými

Od roku 2012 proto začala orlovská knihovna každoročně ve spolupráci s regionálním výukovým centrem Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě pořádat seminář knihovníků **Výměna zkušeností na úseku práce s dospělými**.

Seminář je celodenní. Dopoledne je věnováno odborným přednáškám z oblasti knihovnictví na téma aktuální trendy, legislativa, kyberprostor, bezpečnost apod. Vybírá se vždy to nejzajímavější z knihovnických konferencí a přednášek.

Odpolední blok je většinou věnován aktivitám jednotlivých knihoven a diskusí. Zpočátku knihovny pouze prezentovaly svou činnost, představovaly budovy nebo prostory, v nichž sídlí, uváděly statistické údaje a úspěšné akce. Do spontánní diskuse se nikomu moc nechtělo. Chyběly osobní kontakty. Ostych a možná

i nějaká ta rivalita mezi knihovníky bránily veřejnému projevu. S problémy se nikdo nesvěřuje rád. Změna v dalším roce byla překvapivá. Při společné diskusi se řešily problémy, které jak se ukázalo, mají všichni společné. Stačilo je pojmenovat. A řešilo se nejen v přednáškovém sále při diskusi, ale i o přestávkách při korzování knihovnou. Od problémů se konverzace v současnosti přesouvá k diskusi tvůrčí. Co, kde a jak v knihovnách dělají, aby byli uživatelé spokojeni? Nové služby? Zajímavosti? Spoustu informací o činnosti jiných knihoven lze získat z webových stránek, facebooku, telefonicky nebo elektronickou komunikací, ale přímá diskuse mezi zaměstnanci několika knihoven je neocenitelná a mnohdy velice plodná.

Kapacita sálu, ve kterém seminář probíhá, je 50 osob. Bývá plno. Po pěti letech se účastníci poznávají a zdraví s úsměvem na tváři, někdy přátelským podáním ruky. Jsou to přece všichni dospěláci! Letošní setkání proběhne ve středu 11. října 2017. Zájemci se mohou přihlásit přes kalendář SVKOS na adrese <http://www.svkos.cz/kalendar-akci/2017-10-11/>.

Výměna zkušeností na úseku práce s dospělými – čtečky v praxi knihoven

Obecní knihovny v Jihomoravském kraji dostaly i letos zelenou

Monika Kratochvílová

Monika.Kratochvilova@mzk.cz

Rok 2016 zahájil novou etapu v rozvoji obecních knihoven v Jihomoravském kraji. Nový dotační titul Obecní knihovny, který byl vyhlášen v rámci dotačního programu Program rozvoje venkova Jihomoravského kraje 2016, se stal výrazným impulsem k proměně knihoven v obcích do 3 000 obyvatel v moderní místa setkávání, rozvoje čtenářství a neformálního vzdělávání.

Dotační titul Obecní knihovny v roce 2017

Začátkem roku 2017 schválila Rada Jihomoravského kraje podporu dotačním programům pro rok 2017 včetně dotačního titulu Obecní knihovny, na který bylo vyčleněno 5 milionů Kč. Celková výše požadovaných finančních nákladů na jeden projekt byla v rozmezí od 50 000,- do 100 000,- Kč s tím, že maximální podíl kraje byl 50 % uznatelných výdajů. Žádosti bylo možné podávat do 28. února 2017.

Rozhodujícím kritériem pro schválení jednotlivých žádostí byl dosažený počet bodů. Mezi hodnotícími kritérii byla velikost žadatele, tj. počet obyvatel obce, účast a umístění v krajském kole soutěže Vesnice roku, výše požadované dotace a spolupráce s JMK na financování systému IDS JMK.

Mezi uznatelné výdaje bylo možné zařadit:

- počítačové vybavení,
- čtečky, tiskárny, skenery, rozmnožovací stroje,
- softwarové vybavení,
- mobiliář, regály

V rámci Programu rozvoje venkova mohly obce současně žádat o podporu i v jiném dotačním titulu. Změnou oproti loňskému roku byl výčet uznatelných výdajů. Nově nebyly mezi položkami zahrnuty drobné stavební úpravy, tj. např.: výměna dveří, oken, vybourání/výstavbu příček,

oprava omítek, výmalba. Zřejmě i z tohoto důvodu nebyla vyčerpána alokovaná částka 5 milionů korun, která byla na tento DT vyčleněna.

V roce 2017 bylo podáno celkem 102 žádostí. Všechny splnily podmínky dotačního řízení a byly schváleny v celkovém objemu 3,793 mil. Kč (nevyčerpaná částka byla převedena na jiné dotační tituly). Dobrou zprávou pro obce je možnost podávat žádosti opakovaně každým rokem, čehož v roce 2017 využilo 41 obcí, tj. 40 % z celkového počtu žadatelů. Mezi úspěšnými žadateli bylo deset obcí, které v loňském roce neuspěly z důvodu nízkého bodového hodnocení svých projektů. Více jak jednou třetinou žadatelů (35,2 %) byly zastoupeny obce do 500 obyvatel.

V celkovém objemu žádostí dotačního programu Program rozvoje venkova JMK 2017 (403 žádosti) byl dotační titul Obecní knihovny zastoupen 25,3 %, což dokládá zájem zřizovatelů podporovat modernizaci svých knihoven a zakládá naději pokračování modernizace interiérů obecních knihoven i do budoucna.

Mezi požadavky dominovaly zejména knihovní regály, nákup PC, tiskáren a audiotechniky. O tom, jakým směrem se bude vyvíjet podoba obecních knihoven, vypovídají názvy některých projektů:

- **Velenovská knihovna – vstřícné víceúčelové kulturní zaměření** (okres Blansko; 248 obyvatel),

Starosta obce Ing. Vítězslav Eliáš a praneteř Květy Legátové Markéta Šplíchalová s dcerou.jpg

Návštěvníci ceremoniálu.jpg

REGION	Počet schválených žádostí				Počet obcí celkem	Počet obcí do 3 000 obyvatel
	2016	% obcí do 3 000 obyvatel	2017	% obcí do 3 000 obyvatel		
Blansko	34	30,9	25	22,72	116	110
Brno-venkov	27	15,69	23	13,37	187	172
Břeclav	11	19,64	6	10,71	63	56
Hodonín	18	25,35	20	28,16	82	71
Vyškov	22	28,94	16	21,05	80	76
Znojmo	30	21,27	12	8,5	144	141
CELKEM	142	22,68	102	16,29	672	626

- **Besedy s promítáním v knihovně** (obec Česká, okres Brno-venkov; 998 obyvatel),
- **Zřízení dětského koutku a výměna regálů v Obecní knihovně Nový Přerov** (okres Břeclav; 321 obyvatel),
- **Obnova oddělení beletrie knihovny** (obec Čejč, okres Hodonín; 1 209 obyvatel),
- **Naučme děti chodit do knihovny** (obec Milonice, okres Vyškov; 343 obyvatel),
- **Pořízení notebooku, tiskárny a mobiliáře do Obecní knihovny v Mackovicích** (okres Znojmo; 381 obyvatel).

Náklady na jednotlivé projekty se pohybují v rozmezí od 50 tisíc Kč až po 200 tisíc Kč. V mezikrajském srovnání patří podpora Jiho-moravského kraje mezi výjimečný počín, který je současně závazkem nejen pro Moravskou zemskou knihovnu v Brně, působící v roli koordinátora regionálních funkcí, ale zejména pro metodická oddělení pověřených knihoven. Závazkem k ještě větší péči o další rozvoj svých obsluhovaných knihoven.

Dotační titul Obecní knihovny zahájil novou kapitolu v rozvoji veřejného knihovnictví v Jiho-moravském kraji v obcích do 3 000 obyvatel. Právě v menších obcích jsou veřejné knihovny mnohdy jediným kulturním zařízením, které

pozitivně působí na rozvoj čtenářství a vytváří z knihoven příjemná místa setkávání a komunitních aktivit.

Moderně zařízená a vybavená knihovna se brzy stává mezi obyvateli oblíbeným a vyhledávaným místem, které významně přispívá ke zvýšení kvality života v obcích.

Nové interiéry knihovny ve Křtinách

Jižní Morava čte vstupuje do druhého ročníku

Adéla Dilhofová
dilhofova@mzk.cz

Po loňském úspěšném prvním ročníku se opět podařilo získat finanční podporu u Jihomoravského kraje. Městská knihovna Břeclav tak ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou může opět rozjet aktivity v celkem 60 knihovnách.

A jaké jsou v letošním roce novinky?

V první řadě je to nové téma: letošní ročník je ve znamení „Příběhů mého kraje“.

Loňská původně „pouze“ literární soutěž je obohacena také o výtvarnou formu – zejména pro děti mladší, již od 4 let, které se chtěly zapojit již vloni. Loňské kategorie byly tedy rozšířeny rovnou o dvě skupiny: děti ve věku čtyř až sedmi let a nově také o kategorii kolektivů – ty mohou spolu psát literární díla anebo tvořit díla literárně-výtvarná, např. komiksy, literární mapy místa apod.

Také jsme letos přivítali nově se zapojující knihovny, např. v Rájci – Jestřebí, Ořechově, Mikulovicích, Voděradech, Ratíškovcích, Vracově, Čejči, Podomí a v Hrušovanech nad Jevišovkou.

I v letošním roce budou v knihovnách probíhat setkání s místními kronikáři, historiky či pamětníky každého místa. Nově knihovny navštíví také známější autoři – osobnosti jihomoravského regionu, jako například Pavel Čech, Petra Dvořáková, Libuše Šuleřová, Vlasta Švejsová, Jiří Šandera či Zdeněk Železný.

V průběhu prázdninových měsíců se odehrávaly např. toulky městy spojené se soutěží, například soutěž v Boskovicích „Znáte židovskou čtvrť?“ či „Malá poznáváčka“ ve Valticích.

Na všechny – děti i jejich prarodiče, místní pamětníky, rodiče se už nyní všichni těšíme a těšíme se také na seznámení s nejlepšími literárními a výtvarnými pracemi zaslanými do soutěže „Jižní Morava čte“ s tématem „Příběhů mého kraje“.

S těmito vítěznými autory se sejdeme na slavnostním vyhlášení začátkem prosince v brněnském divadle Polárka a také ve Hvězdárně a planetáriu Brno.

Setkání knihoven zapojených do projektu

Tipy na čtení – o designu služeb v knihovnách

Kateřina Hořková

Katerina.Hoskova@mzk.cz

K čemu je design služeb?

„Když se řekne design, člověku se běžně vybaví, jak něco vypadá. To je ale jen menší část příběhu. Design totiž není jen o estetice. Obecně se design zabývá hlavně tím, jak věci a služby okolo nás fungují. A to, v nejlepším případě, do toho nejpоследnějšího detailu. Design není ani nic nového, jak by se třeba mohlo zdát z pozdvižení, jež výraz design, často s různými přívlasky, v poslední době vyvolal.“

Designovým procesem na určité úrovni prošel jak první lovecký oštěp, tak třeba feudální systém. Tím procesem máme na mysli zjednodušeně řečeno návrh, jak daná věc či služba bude fungovat, a jeho realizaci. To, čemu dnes říkáme designové myšlení nebo design služeb, je v podstatě stejný proces, akorát vědomější, hlubší a systematictější, podpořený otevřeným přístupem k řešení problémů a sadou užitečných metod.“¹

Úryvek je z knihy **K čemu je design služeb?: 10 případovek z veřejné sféry**, která je jednou z publikací, které vznikly v rámci designové profilace magisterského studia v Kabinetu informačních studií a knihovnictví (KISK) na FF MU. Studenti, vyučující a partneři KISKu se na design informačních služeb zaměřují již od r. 2013 a nabízí odborné veřejnosti hned několik publikací, které se tímto tématem zabývají. Výše zmíněné Případovky z veřejné sféry se snaží ukázat na deseti konkrétních příkladech z praxe, jak je pro veřejné instituce důležité a smysluplné využívat designového myšlení při zavádění či inovacích služeb. Jednotlivé případy jsou krátké, ale o to názornější. V publikaci je záměrně použit neformální a konverzační styl. Mimo jiné zde najdete také příběh z Pittsburghské knihovny Carnegie – Knihovna přívětivá, kdy

K čemu je
design služeb?

10 případovek z veřejné sféry

knihovníci využili designového myšlení při změně interiéru knihovny tak, aby se knihovna stala vyhledávanou destinací pro získávání informací a sociální interakce.

Knihovníci jako designéři

Z pera KISKu vychází i brožura **Knihovníci jako designéři: Případové studie o zlepšování služeb v knihovnách** představuje designové myšlení jako rámec pro navrhování služeb a mapuje příklady využívání výzkumných a designových metod v norských a českých knihovnách. Přečtete si, jak při návrhu služeb zapojují své uživatele knihovníci a knihovnice z Ústřední knihovny FF MU, Ústřední knihovny ČVUT, jak designový přístup pomohl při návrhu portálu Knihovny.cz či jak hodnotí design služeb knihovna v Třinci. Poslední kapitola

¹ K čemu je design služeb?: 10 případovek z veřejné sféry. Brno: Flow, 2014, 91 s. ISBN 978-80-905480-3-9.

se zamýšlí nad výhodami a nevýhodami využívání karetních metodik v designovém procesu.

Designové myšlení pro knihovny

Přímo na aplikaci designového myšlení na zlepšování služeb (nejen) v knihovnách je zaměřena praktická příručka od firmy IDEO² **Designové myšlení pro knihovny**. Kniha obsahuje tři samostatné části: příručku o designovém myšlení, pracovní sešity s aktivitami a návod, který vám pomůže nastartovat designové myšlení ve vaší knihovně během jediného dne. Na rozdíl od předchozích publikací,

² <https://www.ideo.com/>

kteří slouží spíše jako inspirace, toto je už osobní průvodce knihovníka pro jeho konkrétní inovaci v knihovně. Nezbytným doplněním výše uvedených publikací je sada 35 kartiček s metodami – Karty Libdesign: 35 metod pro lepší služby, které vás provedou designovým procesem. Metody vychází z projektu KISKu 100 metod (<http://100metod.cz/>), rozcestníku pro inovace informačních služeb či designového myšlení. Vycházejí ze sociologického, psychologického a marketingového výzkumu, strategického a projektového plánování, designu a tyto přístupy kombinují. Ve středu zájmu je vždy uživatel, většina metod se soustředí právě na uchopení jeho zážitku ze služby.

Bude vás zajímat, že...

...v tomto roce byli **medailí Z. V. Tobolky** za významný přínos k rozvoji českého knihovnictví oceněni PhDr. Helena Gajdušková, ředitelka Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně, Mgr. Blanka Konvalinková, ředitelka Krajské vědecké knihovny v Liberci, PhDr. Libuše Macháčová, vedoucí úseku jmenného zpracování fondů Vědecké knihovny v Olomouci, Ing. Jiří Nechvátal, vedoucí oddělení automatizace, správy sítě a digitalizace Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích a PhDr. Marie Šedá, vedoucí oddělení služeb knihovnám Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě. Všem oceněným srdečně gratulujeme!...

České literární centrum zahajuje činnost

Ondřej Buddeus

Ondrej.Buddeus@litcentrum.cz

Czech Lit

Od letošního roku má Česká republika svoji státní literární agenturu, tedy organizaci, která pomáhá české literatuře a knižní kultuře a propaguje ji. Oficiálně existuje od 1. ledna letošního roku a je sekci Moravské zemské knihovny. Aktivně ovšem funguje od pozdního jara, kdy se sešel tým pracovníků centra a kdy se dalo do pohybu leccos z toho, co by takové centrum mělo dělat. Vzory, jimiž se tým ČLC inspiroval, jsou obdobné organizace existující v Evropě už řadu let – například norská agentura Norla či finská Fili (obě vznikly již na sklonku sedmdesátých let). Pro příklady bychom ale nemuseli chodit až do Skandinávie – v Bratislavě vznikla po rozpadu ČSFR organizace podporující domácí literaturu zvaná Literárne informačné centrum.

Odpověď na otázku – „A co by tedy takové centrum mělo dělat?“ – lze buď velmi jednoduše a velmi obecně, nebo velmi komplikovaně

a v mnohých detailech, které ovšem vedou k jedinému: umožnit českým autorkám a autorům a jejich knihám být průběžně přítomni nejen v domácím literárním kontextu, ale plynule se pohybovat i v tom blízkém evropském či dokonce světovém. Něco takového se ovšem dá jen nesnadno udělat bez přispění státu, respektive Ministerstva kultury (MK), jež je české literatuře jedním z nejdůležitějších partnerů (například v oblasti grantové politiky partnerem hlavním). A bylo to právě MK, které se rozhodlo tuto organizaci založit a české literatuře tímto krokem pomoci.

České literární centrum (CzechLit) se má věnovat propagaci české literatury bez ohledu na to, jaký ekonomický profit z toho plyne. Ten je spíše zájem běžných literárních agentur či nakladatelských domů. České literární centrum by naopak mělo ukázat literaturu pocházející z Čech, Moravy a Slezska jako vrstevnatý celek složený

Workshop překladatelky Blanky Stárkové pro vítězky letošního ročníku Ceny Susanny Roth, foto Anna Pleslová

Obecní knihovna Úsobrno, interiéry, okres Blansko.jpg

Nové interiéry Obecní knihovny Bošovice, okres Vyškov.jpg

Knihovna ve Křtinách nabízí i příjemné posezení s kávou.jpg

z nejrůznějších literárních druhů a žánrů a jako reprezentativní část české kultury. Současně by se měl mít český čtenář možnost seznámit se s současnou světovou literaturou a jejími tvůrci. Propojování české a světové kultury je jedním z klíčových úkolů Českého literárního centra. Za tímto účelem ČLC už v tuto chvíli podporuje mobilitu autorů a literárních profesionálů a poskytuje informační servis. Jedním ze základních nástrojů činnosti Českého literárního centra je portál www.czechlit.cz. Ten bude postupně procházet restrukturalizací, aby získal podobu, která bude adekvátní koncepci Českého literárního centra.

S informačním servisem o knihách a dění v české literatuře v češtině, angličtině a výběrově také v němčině se pojí i připravovaný pravidelný „věstník“ pro bohemisty v zahraničí. Bez komunikace s touto skupinou profesionálů, z nichž se také přirozeně rekrutují překladatelé české literatury, se ČLC a potažmo česká literatura neobejde. Ostatně i pro ně jsou určeny rezidenční pobyty v Praze a Brně, které ČLC realizuje od letošního podzimu (před prázdninami se sešlo kolem 130 přihlášek) a bude vypisovat otevřenou výzvu na další rezidence i pro příští rok. S tématem mobility se pojí další důležitá aktivita ČLC: ve spolupráci s provozateli Broumovského kláštera byly zahájeny už

letos v létě rezidence pro české autory a překladatele (sešlo se kolem 50 žádostí) a tato spolupráce by v příštích letech měla pokračovat. V plánu je ovšem rozšířit broumovské rezidence do mezinárodní podoby a přivítat zde (ve spolupráci s dalšími organizacemi) profesionály také z Německa a Polska. ČLC souběžně hledá možnosti rezidenčních pobytů v zahraničí.

Aktivít, které ČLC vykonává a administrativně obstarává s podporou kolegů a kolegů z MZK je nyní, za pár měsíců jeho existence, dost. Nyní se začínají sjíždět podzimní rezidenti, což jsou převážně překladatelé a překladatelky z češtiny. Pro ně připravuje centrum také jejich osobní program, účast na některých festivalech (například olomouckém LITRu, táborském Tabooku, na veletrhu v Havlíčkově Brodě), v některých případech i veřejné prezentace. Například finská překladatelka a kulturní manažerka Petra Virtanen bude v kavárně Fra hovořit o exportu komiksu, s brněnskou rezidentkou Julií Miesenböck (Rakousko) a pražskou rezidentkou Annou Wannik (Polsko) se ve spolupráci s Kampusem Hybernská spadajícího pod Karlovu univerzitu připravuje Noc povídek. V budoucnu pak chceme využít i spolupráci s českými knihovnami a nabízet jim programy čtení jak našich, tak zahraničních autorů.

Bohemistický seminář 2017

Jack Coling, Soňa Šinclová

Jack.RobertColing@litcentrum.cz, Sona.Sinclova@mzk.cz

Ve dnech 9. až 13. 7. proběhlo v Českých Budějovicích tradiční setkání přátel české literatury a kultury z celého světa.

Pravidelný seminář pro zahraniční bohemisty pod záštitou Ministerstva kultury ČR, který organizuje Moravská zemská knihovna, přivítal více než 50 bohemistů a překladatelů z celkem 22 zemí. Letošní ročník byl pořádán ve spolupráci s Filozofickou fakultou Jihočeské univerzity. Mezi účastníky semináře bylo

i devět vítězek Ceny Susanny Roth, která je určena pro začínající překladatele a je pořádána Českým literárním centrem ve spolupráci s Českými centry.

První dny semináře se nesly v duchu odborných přednášek. Na půdě Jihočeské univerzity vystoupili se svými příspěvky na

téma současné české literatury Petr A. Bílek, Vladimír Papoušek, Radim Kopáč či Michael Bauer, program byl zároveň doplněn odbornými workshopy na téma dětské literatury a překladatelství. V návaznosti na tyto pořady byla mimo jiné představena inovace programu Ministerstva kultury ČR na podporu překladu české literatury v zahraničí a základní informace o literárním festivalu Měsíc autorského čtení, o Českém literárním centru či o připravované účasti České republiky jako hlavní země knižního festivalu Leipziger Buchmesse 2019.

Dne 10. 7. se v podvečer uskutečnilo předání Ceny Premia Bohemica za mimořádný přínos české literatury v zahraničí. Oceněn byl Urs Heftrich, německý slavista působící na heidelberské univerzitě, který přeložil například básnické sbírky Jana Zahradníčka, Josefa Čapka a zejména dílo Vladimíra Holana.

Odborná část semináře byla doprovázena několika exkurzemi. První zastávkou bylo historické centrum Českých Budějovic,

kteří bylo účastníkům semináře představeno coby mnohonárodnostní kulturní fenomén. Z Budějovic se na závěr semináře účastníci přesunuli do nedaleké Zlaté Koruny a Českého Krumlova, kde jim ve spolupráci s Jihočeskou vědeckou knihovnou bylo umožněno nahlédnout do historických fondů a navštívit významné historické památky a galerii výtvarného umění.

Večerní programy semináře se nesly v duchu autorských pořadů, ve kterých vystoupil Petr Váša s ukázkami fyzického básnictví, Jan Cempírek na téma mystifikace a v neposlední řadě Jiří Hájíček, jehož romány v posledních letech sklízí různé literární ceny.

Bohemistický seminář 2017 byl pomyslně dovršen diskuzí, která byla mimo jiné zaměřena na možnosti zlepšení vztahů zahraniční a domácí bohemistiky či možnosti prohloubení vzájemné spolupráce při propagaci české literatury a kultury. V nadcházejícím roce se bude bohemistický seminář konat v Baťově Zlíně.

Společná fotografie účastníků Bohemistického semináře 2017

Podzimní akce Německé a Rakouské knihovny

Richard Guniš

Richard.Gunis@mzk.cz

Podzim v Německé a Rakouské knihovně MZK začíná vyhlášením finalisty Německé knižní ceny 2017, která bude vyhlášena 9. října. Pár dní později se koná ve Frankfurtu každoroční knižní veletrh. I když se to může zdát zvláštní, že podzim v MZK začíná tak daleko, již v létě je zveřejněn seznam nominovaných autorů a autorek z Německa, Rakouska a Švýcarska, nejenom aktualizací německého jazyka ale i zdrojem témat, kterými se německy mluvící společnost zaobírá. Všechny nominované knihy jsou střípky v mozaice, která tvoří kulturu německého jazyka a ukazuje, jak chce být viděna tahle kultura ve světě. Německá knižní cena tak přesahuje médium literatury a zásobuje instituce, které se zajímají o německý jazyk, nejenom hmatatelnými knihami, ale i tématy, nápady a inspiracemi. A tím jsme zpátky u Německé a Rakouské knihovny v MZK.

Jednu takovou inspiraci vzešlou z knihy budou moci čtenáři navštívit v pondělí večer 23. října v Malém sále v 6. patře. Jedná se o přednášku týkající se knihy bývalého ředitele British Museum **Neila MacGregora**

Deutschland. Erinnerungen einer Nation (Německo. Vzpomínky jednoho národa). Kniha si předsevzala nic menšího, než na základě objektů a uměleckých předmětů, z různých dob německé historie, vyprávět příběh německého národa. Přednáška se opírá o bohatý obrazový materiál knihy a je určena nejenom zájemcům o německou, ale i evropskou kulturu.

V listopadu bude mít opět v Malém sále přednášku rakouský lektor působící na germanistice FF MU **Erkan Osmanović**. Tématem jeho přednášky je *Volksstück*, nebo lidová hra, která má v rakouské kultuře bohatou tradici, sahající od začátku 18. století až po současnost.

Oba podzimní měsíce se bude vždy první úterý v měsíci také promítat německy mluvící film v rámci tradičního Filmového klubu, který se orientuje na nejnovější filmovou tvorbu. A nejnovější filmové tvorbě se věnuje také filmový festival Das Filmfest, který se bude konat na přelomu října a listopadu v brněnských kinech i za podpory MZK.

Bude vás zajímat, že...

... laureátem obnovené ceny *Premia Bohemica* se pro rok 2017 stal německý slavista působící na univerzitě v Heidelbergu **Urs Heftrich** (nar. 1961). Cenu dosud získalo dvacet zahraničních bohemistů a překladatelů a udělena byla naposledy v roce 2011. Obnovené ocenění za mimořádný přínos české literatuře v zahraničí udílí od letošního roku z pověření Ministerstva kultury Moravská zemská knihovna v Brně. Profesor Heftrich se věnuje polské a ruské literatuře, z českých autorů překládá básně Jana Zahradníčka, Vladimíra Holana a další. Cenu převzal 10. července na Bohemistickém semináři v Českých Budějovicích ...

Jarmila Urbánková – knihovnice v obci Hostěrádky-Rešov

Eva Kalivodová, Jaroslava Barová

kalive@kkdvyskov.cz, barova@kkdvyskov.cz

Paní Jarmila Urbánková pracuje v místní knihovně Hostěrádky-Rešov již dlouhých 35 roků. V roce 1982 se knihovna nacházela v malých a nevyhovujících prostorách obecního úřadu. V roce 2004 byla přestěhována do bývalého učitelského bytu. Původně holé a strohé místnosti začala paní Urbánková krůček za krůčkem s elánem jí vlastním proměňovat. Postupem času se jí podařilo, za podpory zřizovatele i díky vlastní invenci, vytvořit útulné až domácké prostředí, které je i bezbariérové a do kterého se dospělí i dětští návštěvníci velmi rádi vrací. Interiéry jsou příjemné, světlé, barevně vymalované, vždy pěkně vyzdobené a je to bezesporu nejhezčí knihovna v našem regionu.

Během let které v knihovně strávila, šla paní Jarmila vždy s dobou. V roce 2006 za pomoci projektu VISK3 začala ukládat knihy do knihovního systému ARL. V dalším roce již půjčovala jako jedna z prvních v regionu čtenářům knihy v knihovním systému a uživatelé měli k dispozici webové stránky a on-line katalog.

Marně bychom v okrese Vyškov hledali knihovnici, která sama pořádá tak velké množství kvalitních akcí pro dospělé i dětské čtenáře. Tradiční je její spolupráce s místními občany v pořádání výstav rukodělných výrobků, květinová aranžmá a výtvarných děl dětí. Velikou oblibu si získaly besedy se spisovateli, ilustrátory, mimo jiné Petrou Braunovou, Kamilou Moučkovou, Adolfem Dudkem nebo Irenou Fuchsovou,

dále vzdělávací akce na různá témata: výchova dítěte, rodičovství nebo oblíbené cestopisné přednášky. Významná je její spolupráce se školami, pořádá besedy a knihovnické lekce jak pro mateřskou školkou, tak i pro základní školu. Zvýšenou měrou se věnuje prvňáčkům a kromě

předčítání v knihovně a dalších aktivit s nimi pořádá novoroční a prvomájové výšlapy. Za zmínku stojí i setkání babiček a vnučků, kdy babičky předčítaly dětem pohádky. Čtenáři jsou lákáni i na netradiční akce typu Jablíčkové mlsání, Palačinkování a podobně.

Ke každému návštěvníkovi přistupuje jako k osobnímu hostu s nevšední vstřícností. Na přání čtenářů neváhá zajistit konkrétní

tituly z výměnného fondu, fondu pověřené knihovny, prostřednictvím služby MVS nebo i dovést přímo z Městské knihovny ve Slavkově, kde také pracuje na poloviční úvazek.

V roce 2010 nastoupila do knihovny Slavkov a začal nekončící proces pozitivních změn. Jako první proběhla rozsáhlá aktualizace fondu, jeho reorganizace, vhodnější uspořádání nábytku a doplnění knihovny o dekorace. V následujících letech iniciovala kompletní přestavba vstupní místnosti včetně pořízení nového výpůjčního pultu, bylo zřízeno posezení pro uživatele a přibýly nové regály.

Také velmi brzy navázala spolupráci s místními školami a začala s pořádáním prvních akcí pro veřejnost. V následujících letech tuto činnost stále rozvíjela, za všechny vzpomeňme

Děti ze školky na akci v knihovně.jpg

Děti ze školky na akci v knihovně 2.jpg

Děti ze školky na akci v knihovně 3.jpg

setkání se spisovatelkami Petrou Braunovou, Simonou Monyovou, Vlastimilem Vondruškou, literární povídání s Jiřinou Šlambou a PhDr. Vítém Závodským. Úspěch mělo trénování paměti se Zdeňkou Adlerovou a ve výčtu zdařilých akcí bychom mohli dlouho pokračovat. Její aktivity přivedly do knihovny nové čtenáře, což se velmi rychle promítlo do výpůjček a statistik. Jen pro ilustraci: v roce 2009 evidovala knihovna Slavkov 12 232 výpůjček, v roce 2016 již pěkných 18 475, což v době, kdy statistiky v knihovnách vykazují poklesy je skvělý výsledek.

Knihovna v Hostěrádkách, kterou paní Urbánková vede, patří dlouhodobě mezi nejlepší v našem regionu. V roce 2009 získala ocenění Nejlepší knihovna regionu Vyškov a v roce 2011 ji byla udělena cena Nejlepší obecní knihovna JMK v Moravské zemské knihovně v Brně. Spolupracovat s takovou knihovnicí je pro nás metodicky velmi příjemné a vidíme, že naše práce má smysl. Dobře víme, že oběma knihovnám a jejich uživatelům věnuje obrovskou spoustu práce a energie. Nabízí se tedy otázka: co ji na knihovnické práci nejvíce těší,

jak se jí daří skloubit práci ve dvou knihovnách s rodinou, jestli jí zbývá čas na nějaké koníčky a kde paní Jarmila čerpá energii, kterou tolik vydává pro druhé? Říká:

„Mým snem bylo pracovat s malými dětmi jako učitelka v mateřské škole. Bohužel jsem nehrála na žádný nástroj a tak knihovnická škola byla druhá volba. Ráda jsem vždy četla, ale taky jsem se chtěla vyhnout matematice. Nelitovala jsem, knihovnictví a práce s lidmi mě velmi baví. Nejlepší je ta zpětná vazba, kterou dostávám, když jsou lidé v knihovně spokojení a rádi se do ní vrací, i třeba si jen se mnou popovídat.“

Jako metodičky dobře víme, že práce v obou knihovnách jí zabírá mnohem více času, než jsou její pracovní úvazky. Kde bere čas na svoje radosti – hlídání a potěšení se s vnučkou a pejsky, zahrádku, smažení palačinek, procházky a výlety s rodinou je pro nás doslova záhadou a zde je její odpověď. „Já vím, že to zní hloupě, ale ze sluníčka,“ říká s úsměvem a my jí to snadno věříme. Čas s ní strávený je naplněn pohodou, úsměvy a energií.

Oči Brna v říjnu a listopadu

Romana Macháčková
machackova@mzk.cz

Říjen: Milan Uhde

Dramatika, prozaika, autora písňových textů Milana Uhdeho není nutné příliš představovat. Jen málo lidí si tuto osobnost s výrazným hlasovým projevem nespojí s některou z jeho mnoha činností. Může to být třeba brněnský měsíčník *Host do domu*, do jehož redakce byl přijat v roce 1958 a v níž setrval až do roku 1970. Roky 1967–1971 byly ve znamení externího působení na Janáčkově akademii múzických umění v Brně. Do světa divadelního výrazněji vstoupil jako autor absurdní satiry v režii Evžena Sokolovského *Král-Vávra* (1964) v divadle Večerní Brno. Kdo by však neznal jeho *Baladu pro*

banditu (1975)... Roky 1971–1989 musel Uhde ustoupit do pozadí, z politických důvodů nesměl publikovat ani být veřejně literárně činný. Patřil mezi signatáře Charty 77. Neodmyslitelně se s jeho jménem pojí začátky brněnského nakladatelství Atlantis – od podzimu 1989 do června 1990 byl předsedou družstva Atlantis a následně šéfredaktorem nově vzniklého nakladatelství. Jméno Milan Uhde je spojeno i s Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně, kde v roce 1990 přednášel současnou českou literaturu. V letech 1990–1992 stál v čele Ministerstva kultury. Jako člen vedení ODS byl ve volebním období 1992–1996 poslancem a předsedou České národní rady (po vzniku České republiky od 1. 1. 1993 Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR), funkci poslance vykonával i v letech 1996–1998 (v posledním roce zde zastupoval Unii svobody). Tohle všechno víme. Ale kdo z nás zná Milana Uhdého jako člověka? Jaké byly jeho vzory, životní milníky, radosti, strasti? Po tom všem budeme pátrat na plánované výstavě v cyklu Oči Brna, která se bude konat 2.–31. 10. 2017 ve foyer MZK. A zároveň na jednotlivých doprovodných akcích budeme mít možnost osobního setkání s Milanem Uhdem, bezesporu zajímavou osobností.

Listopad: Dušan Jurkovič

V listopadu letošního roku dáme v Očích Brna prostor architektuře. Dušan Samo Jurkovič (1868–1947) byl výraznou postavou secesní architektury. Narodil se na západním Slovensku ve vesnici Turá Lúka do rodiny notáře, kde měl šest sourozenců. Školu vychodil v Šamoríně, nižší gymnázium v Šoproni. V roce 1884 se zapsal na studium na c. k. státní průmyslovce ve Vídni. Již před dokončením prvního ročníku studia si sehnal praxi v kanceláři pražské firmy C. Korte & Comp. Bau-Unternehmung für Wasser- und Gas-Anlagen. V této společnosti, která se věnovala vzniku rozvodů pitné vody především v Bratislavě, sbíral své první odborné a praktické zkušenosti. S lidovou tvorbou se naopak setkával již v dětství, protože jeho

Architekt
národní umělec **DUŠAN SAMO JURKOVIČ**
* 23. 8. 1868 † 21. 12. 1947

maminka Emílie sbírala lidové výšivky. A právě výstava výšivek pořádaná v roce 1887 v Turčianskom sv. Martine ovlivnila jeho další směřování na poli architektury. Velmi ho okouzila stavba vstupní věže s motivy oravského lidového stavitelství. Chtěl navrhovat podobné stavby místo továrních budov. Přínosné pro něj proto bylo setkání se vsetínským architektem Michalem Urbánkem, pod jehož vedením mohl uplatňovat své stavitelské představy, které vycházely z jeho studia lidové tvorby. Již roku 1897 začal Jurkovič pracovat na projektu jídelny a útulny na Pustevnách, následovala také významná změna tváře lázeňského města Luhačovice. Ovšem nejen tato dvě nejznámější místa vyzdobil Dušan Jurkovič svými pohádkovými stavbami. Připomeneme si je na výstavě, která potrvá ve foyer Moravské zemské knihovny ve dnech 1.–30. 11. 2017. Jako vždy ji doplní bohatý doprovodný program v podobě odborných přednášek a dalších akcí.

Sledujte na www.mzk.cz/oci-brna.

Literární toulky Polskem

Jiří Poláček

polacek@ped.muni.cz

VŠETIČKA, František. *Polsko literární. O polských spisovatelích, také však o českých a slovenských, kteří se na polské kultuře podíleli*. Olomouc: Václav Lukeš – Poznání, 2017. ISBN 978-80-87419-64-9.

Olomoucký literární teoretik a historik František Všetíčka (*1932) má velmi široké tvůrčí spektrum, jehož součástí jsou i osobité knihy blízké literárním mistopisům Vladimíra Kovářika (viz třeba *Literární toulky Moravou*, 1978) či Jaroslava Nečase a Libora Knězka (*Malý literární mistopis Československa*, 1972). Lze uvést soubor *Vnitřní vitráže* (1996), ale hlavně publikace *Olomouc literární* (1–3, 2002, 2014, 2016), *Morava a Slezsko literární* (2009) a *Rakousko literární* (2010). K této pětičce nyní Všetíčka přidal svazek *Polsko literární*, který zkoncipoval stejným způsobem: abecedně seřadil krátké texty fejetonistického rázu o polských, českých a slovenských spisovatelích, přičemž je doplnil vlastními fotografiemi.

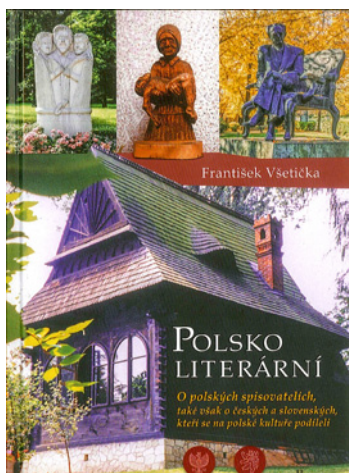
V úvodním slovu se vyznává ze své náklonnosti k polské literatuře a k mnoha autorům, z nichž leckteré zná osobně a s jejichž tvorbou – hlavně s poezií – seznamuje české čtenáře jako překladatel (jde například o Jana Pyszka, Zygmunta Dmochowského, Waltera Pyku, Tadeusze Soroczyńskiego nebo o Danutu Kobyleckou). Následující kapitoly rozdělil na dvě části. V první z nich píše o osmadvaceti starších tvůrcích. Mimo jiné přibližuje životní osudy, místa působení a tvorbu básníků a prozaiků Józefa Czechowicze, Arkadyho Fiedlera, Jarosława Iwaszkiewiczze, Jana

Kasprowicze, Stanisława Lema a Wilhelma Macha, jakož i Czesława Miłosze, W. S. Reymonta či Stefana Żeromského. Jak vidno, jsou to autoři zčásti známí a zčásti obecně takřka neznámí.

V první části své nové knihy si Všetíčka dále všímá osobností, které měly kontakty s našimi spisovateli: patří k nim třeba překladatelka Jaroslava Vrchlického Maria Konopnicka, přítel Františka Halase Julian Przyboś nebo Stanisław Przybyszewski, jenž se stýkal s našimi dekadenty sdruženými kolem *Moderní revue*. Několik dalších kapitol je věnováno Čechům a Slovákům, kteří

v Polsku pobývali, což byli F. T. Bratranek, Sveztožár Hurban Vajanský, Ján Kalinčiak, Vojtěch Martínek či J. E. Purkyně. Za zmínku stojí též kapitola o Zaháni, spjaté s domnělou matkou Boženy Němcové Dorotheou Périgordovou-Talleyrandovou.

V třidvaceti kapitolách druhé části Všetíčka píše převážně o současných polských spisovatelích. Většinou běží o básníky, mající namnoze širší tvůrčí záběr. Jsou mezi nimi například Edmund Borzemski, Leszek Bragiel, Harry Duda, Stanisław Krawczyk, Jan Leończuk, Wojciech Ossoliński, Jerzy Stasiewicz, Andrzej Strumiłło nebo Jánusz Wójcik. Toto společenství zahrnuje rovněž básničky Janinu Osewskou, Edu Ostrowskou a Romanu Więczaszek, ale i autory jiných národností Tadeje Karabowycze či Aarna Puua. Všetíčka sem zařadil

i uvedené básníky, které překládá. Ve všech kapitolách nastiňuje životní dráhy a profese vybraných spisovatelů, hlavně však charakterizuje jejich tvorbu, a to i s krátkými ukázkami. Poukazuje také na jejich inspirativní aktivitu a družnost, kterou mohl poznat při jejich návštěvách, dokumentovaných četnými fotografiemi.

Celou knihou dokresluje naše poznání starší i dnešní polské literatury včetně česko-polské

literární komunikace, třebaže pojednává o autorech různé tvůrčí velikosti a jeho obraz polské literární současnosti je územně omezený a subjektivně zabarvený. Tuto subjektivitu akcentuje i autor doslovu Libor Pavera, který až příliš zdůrazňuje fejetonistický charakter Všetických textů, správně v nich však spatřuje cestopisné prvky a svébytnou aplikaci biografické metody. Jinak ovšem svůj doslov pojál jako Všetického medailon.

Československá společnost knihovědná 1930–1940: Její brněnská odbočka a Bedřich Václavek

Jaromír Kubíček

kubicek.jaromir@gmail.com

Československé knihovnictví za první republiky prodělalo skutečný rozvoj. Již v červenci 1919 přijalo Národní shromáždění zákon o veřejných knihovnách obecních, který stanovil podmínky, za jakých v každém městě a vesnici mělo obecní zastupitelstvo zřídit a provozovat knihovnu. Ustanovení zákona zajišťovalo ministerstvo školství a národní osvěty, které mělo schopné úředníky a ti měli oporu v knihovnických spolcích. Spolek československých knihovníků a jejich přátel pořádal každoročně sjezdy v různých českých a moravských městech k aktuálním problémům lidových knihoven.

Představitelem odborných knihoven byl Zdeněk Václav Tobolka (1874–1951), dějepisec, politik a knihovědec. Studoval na Filozofické fakultě UK a od r. 1897 se stal skriptorem Univerzitní knihovny v Praze, v letech 1919–1939 byl ředitelem knihovny Národního shromáždění a aktivně zasahoval do mnoha knihovnických činností. Byl ředitelem Státní knihovnické školy od roku 1920 a knihovnických kurzů na Filozofické

fakultě UK od roku 1927, kde se téhož roku habilitoval v oboru knihovědy. Zavedl k nám věcný katalog a je autorem Pravidel heslového katalogu (1924). Byl předsedou Svazu čs. knihovníků v letech 1925 až 1928, organizoval mezinárodní knihovnický kongres v Praze roku 1926, který dal podnět k založení mezinárodní knihovnické organizace IFLA, v jehož výboru Tobolka rovněž řadu let pracoval.

Zdeněk V. Tobolka v závěru svého vedení Spolku čs. knihovníků vybídl brněnské knihovnický k posílení sekce vědeckých knihovníků, která až v menšině, ovládala místa ve výboru tohoto spolku. Tak se ze Zemské a univerzitní knihovny v Brně osm jejích zaměstnanců stalo v roce 1928 členem spolku. Sekce veřejných knihovníků spolku však byla s jeho vedením dlouhodobě nespokojená, došlo k hlasování o výboru, v němž mu nebyla dána důvěra, a Tobolka s většinou knihovníků z vědeckých knihoven a dalšími příznivci v roce 1928 ze spolku vystoupili. V odborné práci se Z. V. Tobolka zaměřil na dějiny knihtisku, vydávání faksimilí

děl starší české literatury a založil a řídil práce na Knihopisu českých tisků od doby nejstarší do konce XVIII. století (Nový Jungmann). On to také byl, kdo inicioval založení Československé společnosti knihovnědné, ve které se stal jednatelem a předsedou byl zvolen profesor pomocných věd historických na Filozofické fakultě a pozdější rektor Univerzity Karlovy Gustav Friedrich.

Československá společnost knihovnědná zahájila svou činnost v Praze 15. ledna 1930 a podle stanov si dala za cíl sdružovat zájemce o knihovnědu, projednávat knihovnědné otázky, vydávat odborné publikace, pořádat přednášky, vycházky, sjezdy, zřizovat odborné sbírky apod. Přitom knihovnědu chápala společnost velmi široce, když si stanovila zkoumat

otázky tzv. bibliologické (nauka o knize psané i tištěné, dějiny písma, knihtisku, výzdoba knihy, sociální funkce knihy atd.), otázky bibliografie a problémy knihovnictví po stránce kulturní, správní, školení knihovníků apod. Každým rokem se konala valná hromada, členům se nabízely slevy na vydávané publikace a zdarma dostávali spolkovou knižní prémii. Řádnými členy společnosti mohli být vědecktí knihovníci z oboru, kteří platili členské příspěvky.

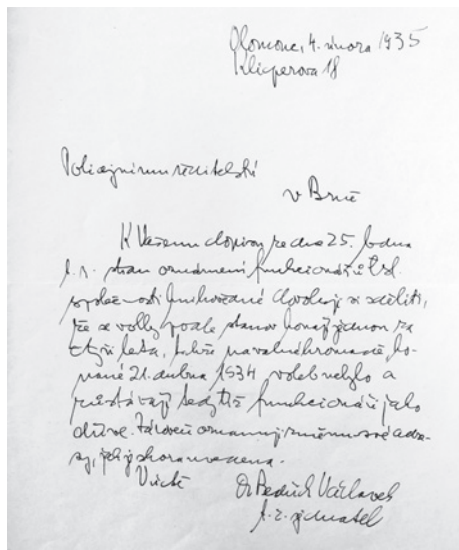
Zatím co jiné spolky nezakládaly odbočky, knihovnědná společnost ustavila svou odbočku v Brně. Umožnily to pracovní vztahy mezi Tobolkou a knihovníkem Zemské a univerzitní knihovny v Brně Bedřichem Václavkem od roku 1929, kdy Václavek byl pověřen vedením prací na heslovém katalogu podle instrukcí ministerstva školství. Na

slovníku hesel pracovala kromě brněnské také Veřejná a univerzitní knihovna v Praze a Univerzitní knihovna v Bratislavě. Tobolka Václavkova hesla několikrát v letech 1929–1931 s uznáním hodnotil jako velmi kvalitní práci. Zatím co o pražské společnosti se zachoval archivní fond, který je uložen v Památníku národního písemnictví a obsahuje

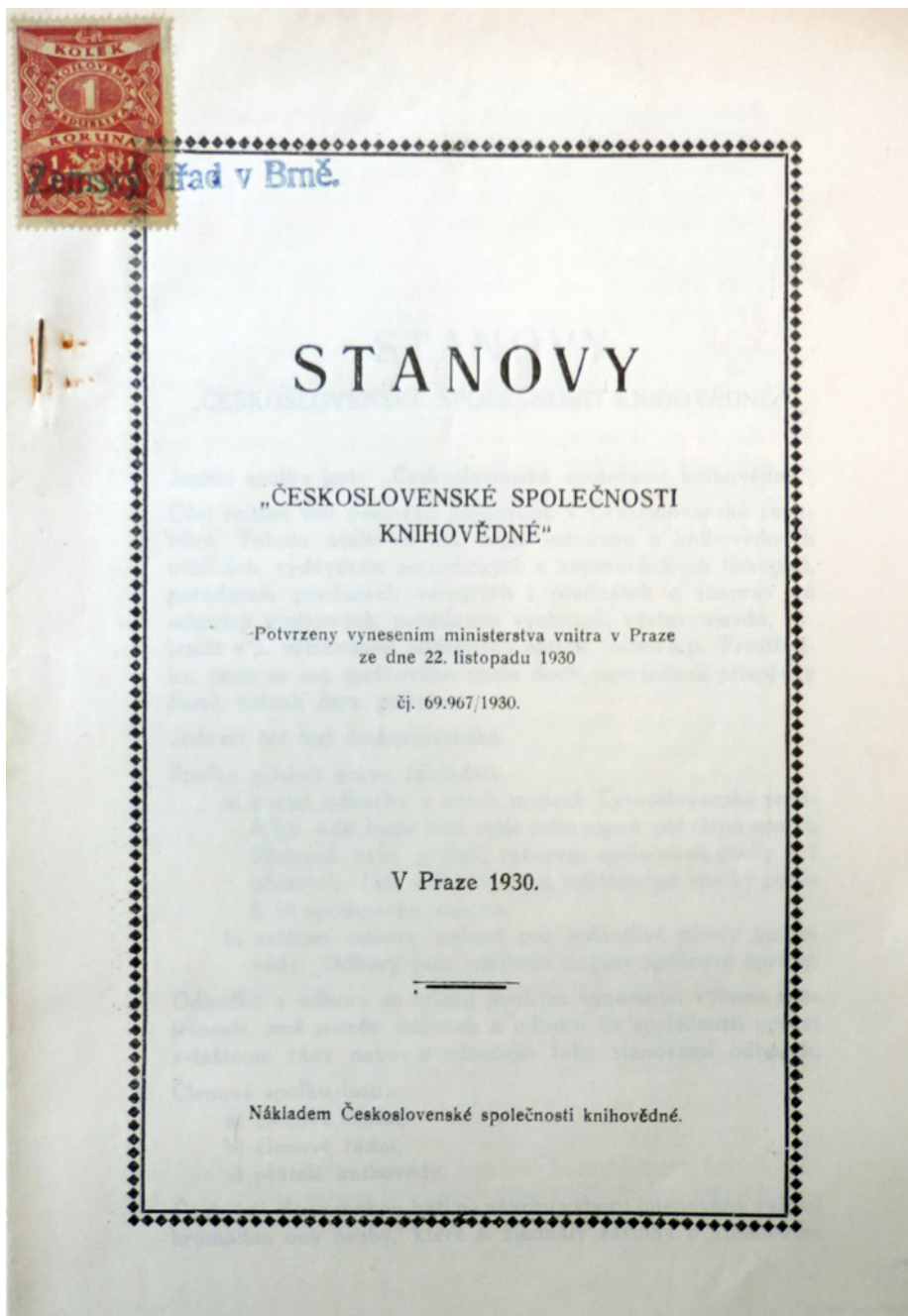
korrespondenci se členy a autory studií, zejména vedoucích představitelů spolku v souvislosti s vydáváním spolkového časopisu *Slovanská knihověda* a dalších publikací, je o brněnské odbočce spolku veden spis u Policejního ředitelství v Brně (dnes je uložen v Moravském zemském archivu v Brně, fond B 26, kart. 3160, čj. 18 225/46).

V úředních spisech najdeme jako první žádost o registraci odbočky Čs. společnosti knihovnědné,

adresovanou na spolkový katastr Zemského úřadu v Brně ze dne 3. července 1931, podepsanou úředníky Zemské a univerzitní knihovny v Brně Bedřichem Václavkem a Františkem Bergmannem. Zemský úřad měl drobné připomínky ke stanovám, které ovšem byly shodné se stanovami pražské společnosti, požadoval však souhlas pražského spolku. Ten vystavili 20. 7. 1931 knihovníci Veřejné a univerzitní knihovny v Praze Flora Kleinschnitzová a Karel Galla za vedení pražského ústředí. S datem 18. září 1931 zaznamenal Zemský úřad země moravskoslezské v Brně ve spolkovém katastru novou žádost od B. Václavka na zřízení místní odbočky a obratem mu dopisem oznámil, že výnosem č. 39547-V-13/31 zřízení spolku bylo vzato na vědomí.

Dopis Bedřicha Václavka Policejnímu ředitelství v Brně ze 4. února 1935 o konání valné hromady

Stanovy Československé společnosti knihovědné, brněnské odbočky, předložené Zemskému úřadu v Brně 3. 7. 1931.JPG

Ustavující schůze brněnské odbočky Československé společnosti knihovědné se konala 19. listopadu 1931. Sledování spolkové činnosti bylo v Brně v kompetenci Policejního ředitelství, kterému zaslal jednatel brněnské odbočky složení nově zvoleného výboru: předseda Dr. Hertvík Jarník, univ. profesor, který pracoval v Zemské knihovně od roku 1902 a v letech 1919–1923 byl jejím ředitelem; místopředseda Dr. Václav Hrubý, univ. profesor; jednatel Dr. Bedřich Václavek, komisař Zemské a univerzitní knihovny (ZUK); pokladní Dr. Marie Steppanová, vrchní komisařka tamtéž; zapisovatel Dr. Josef Petřík, univ. profesor (byl od 19. 6. 1933 vystřídán Dr. Janem Hanákem, komisařem ZUK).

Jen pomalu se brněnská odbočka Čs. knihovědné společnosti rozhoupala k pravidelné činnosti. První valná hromada se konala na Masarykově univerzitě 16. června 1933 a v tom roce pořádali knihovníci ZUK dva cykly veřejných přednášek navštívených zejména studenty o využívání vědecké knihovny (Jan Hanák o vědeckých knihovnách, Bedřich Václavek měl praktikum bibliografické a Marie Steppanová praktikum katalogové). 16. dubna 1934 přednášel v Brně Z. V. Tobolka na téma Nový Jungmann a na přednášku navazovala valná hromada odbočky. Policejnímu ředitelství to oznámil dopisem Bedřich Václavek a to jej požádalo o výsledek voleb. Václavek odpověděl, že volby se podle stanov konají po čtyřech letech, takže na valné hromadě voleb nebylo a zůstávají tedy tiž funkcionáři jako dříve. Zároveň oznámil změnu své adresy, kterou byla Olomouc, Klicperova 18. Václavek byl totiž pro své levicově zaměřené aktivity přeložen z Brna od 1. července 1933 ke Studijní knihovně v Olomouci, funkci jednatele společnosti ovšem nadále zastával.

Další valná hromada se konala 1. června 1935 a pořádala ji brněnská odbočka spolu s pražským ústředím v hotelu Passage v Brně, Nová ulice (dnes hotel Slovan, Lidická ulice). Na programu byly výroční zprávy funkcionářů, volby se nekonaly. 27. listopadu 1935 přinesly brněnské noviny *Den* zprávu, že v cyklu přednášek

knihovědné společnosti bude přednáška Dr. Josefa Kratochvila ze ZUK o dějinách moravských knihoven. Dr. Hanák byl předvolán na Policejní ředitelství a poučen, že každá přednáška musí být předem ohlášena. Ten se snažil o vysvětlení, že Dr. Václavek přednášku oznámil dopisem a oznámení se asi poštou ztratilo.

Ke změnám ve složení výboru došlo na valné hromadě pořádané 25. května 1936, když místopředsedou byl zvolen Dr. Karel Randé, nový ředitel ZUK, který v roce 1935 přешel do Brna z pražské Veřejné a univerzitní knihovny a byl členem společnosti od jejího založení. Nově byli ustaveni náhradníci výboru doc. Dr. Jindřich Šebánek ze Zemského archivu a Dr. Jaroslav Dřímál z Archivu města Brna. Tuto zprávu zaslal Policejnímu ředitelství Bedřich Václavek z Olomouce, stejně jako další o konání valné hromady 18. června 1937, která se obešla bez voleb a byla poslední.

Po 15. březnu 1939 si protektorátní úřady prověřovaly existenci stávajících spolků a rovněž z brněnské odbočky České knihovědné společnosti odpověděli dopisem B. Václavek a K. Randé, že hodlají i nadále pokračovat. Na to Jan Hanák zaslal 1. února 1940 Policejnímu ředitelství stanov, v nichž jen formálně byla opravena slova Československá knihovědná společnost na Česká a Československá republika na Protektorát Čechy a Morava. Na další výzvu spolkového oddělení Policejního ředitelství předložila brněnská odbočka seznam funkcionářů: Jarník, Randé, Václavek, Steppanová, Hanák, náhradníci Dřímál, Šebánek. Seznam uvádí jako předsedu Hertvíka Jarníka, ten však 9. 12. 1938 zemřel a jeho funkci vykonával místopředseda. Aktivní činnost však spolek v době okupace nevyvíjel a v roce 1945 již k jeho obnovení v Praze nedošlo. Bedřich Václavek byl od 1. září 1939 dán úředně na úplnou dovolenou, v dubnu 1940 přešel do ilegality, v Praze byl zatčen a 5. března 1943 zemřel v Osvětimi. Literární historici osud a dílo Bedřicha Václavka podrobně zmapovali, o jeho činnosti v Čs. knihovědné společnosti se však dosud nezmiňují. V tom smyslu je Václavkova korespondence jako jednatele spolku objevná.

Studijní cesta do slovinských knihoven se SKIP

Monika Kratochvílová

Monika.Kratochvilova@mzk.cz

Každým rokem připravuje Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR studijní cesty do zahraničních knihoven s cílem načerpat nové podněty a inspirace, které účastníci zájezdu s entusiasmem sobě vlastním v různé míře přenášejí do každodenní praxe svých knihoven.

V letošním roce se studijní cesta uskutečnila na samém prahu léta, ve dnech 5. až 10. června. U našich jižních sousedů však v této době skutečné léto již začalo.

Cílem výpravy bylo navštívit celkem devět knihoven. Osm ve Slovinsku a jednu knihovnu v italském Terstu. Zázitkem byla již samotná cesta po Slovinsku, zemi rozlohou asi čtyřikrát menší než Česká republika, nabízející celé spektrum zážitků – krásná pohoří, jezera, malebná města a vesničky i kousek moře, které bylo možné zažít také při návštěvě Terstu.

Síť knihoven ve Slovinsku tvoří 58 veřejných knihoven, z nichž deset představují krajské knihovny zajišťující koordinaci rozvoje služeb ve svém regionu. Knihovny jsou financovány nejen svými zřizovateli, ale také ministerstvem kultury. Metodickou podporu mají od **Slovinské asociace veřejných knihoven** (*Združenje slovenskih splošnih knjižnic*), autonomní, dobrovolné a neziskové sdružení právnických osob – knihoven, které prosazují společné zájmy v oblasti knihovnické činnosti. Sídlem organizace je Grosuplje.

Mezi navštívené knihovny patřily:

- **Veřejná knihovna v Celje** (Osrednja knjižnica Celje)
- **Národní a univerzitní knihovna v Lublani** (Narodna in univerzitetna knjižnica)
- **Městská knihovna v Grosuplje** (Mestna knjižnica Grosuplje)
- **Knihovna v Domžale** (Knjižnica Domžale)

- **Městská knihovna v Kranj** (Mestna knjižnica Kranj)
- **Veřejná knihovna Franceta Bevka v Nové Gorici** (Goriška knjižnica Franceta Bevka)
- **Městská knihovna v Pirani** (Mestna knjižnica Piran)
- **Městská knihovna Attilio Hortis** v Terstu (Biblioteca Civica Attilio Hortis)

Veřejná knihovna v Celje

První navštívenou byla třetí největší knihovna ve Slovinsku, ústřední knihovna v Celje. Knihovna je umístěna na jednom z nehezčích míst ve městě, u řeky Savinja. V lednu 2010 byla otevřena v nových prostorách na ploše 4 700 m² s vizí stát se místem relaxace a inspirace, celoživotního učení a kreativity. Nové prostory umožnily soustředit do jedné budovy oddělení působící do té doby v různých částech města.

Knihovna v Celje je ústřední knihovnou regionu Savinja, její součástí jsou pobočky v obcích Dobrna, Šmartno, Vojnik a Štore. Knihovna má pět oddělení. Oddělení pro místní historii nabízí množství informací o regionu Celje v podobě knih, novin, fotografií, pohlednic a rukopisů. Dětská knihovna *Miško Knjižko* je místem pohádek a příběhů, písní, imaginárních a pravdivých hrdinů, místem, kde se děti učí rozvíjet svoji představivost a fantazii. Dětské oddělení je zapojeno do projektu *Rastem s knjigo*.

Od roku 1994 organizuje knihovna Univerzitu třetího věku, od roku 2014 provozuje Chinese Corner, koutek čínské literatury, dále nabízí

na 40 vzdělávacích programů a kurzů v cizích jazycích.

Součástí fondu je sbírka dědictví Almy Karlina (1889–1950)¹, knihovna udržuje *Virtuální dům Almy M. Karlin*. Knihovna převzala spolu se Slovinskou asociací veřejných knihoven² koordinaci portálu regionálních knihoven *Kamra.si*, věnovaného uchování lokální historie. Uložený digitální obsah je dostupný také prostřednictvím Evropské digitální knihovny Europeana: <http://europeana.eu>. Ke konci roku 2016 obsahoval fond 450 270 jednotek, knihovna registrovala na 16 tisíc uživatelů a přes milion návštěvníků. Patří mezi nejčastěji navštěvovanou kulturní instituci ve městě. Používá systém RFID, uživatelé mají k dispozici 4 self-checky a bibliobox.

Národní a univerzitní knihovna v Lublani

Nápadnou budovu slovinské Národní a univerzitní knihovny, jejíž fasádu zdobí červené cihly a bílý vápenec, vyprojektoval v letech 1930–31 slovinský architekt a urbanista Josip Plečnik (1872–1957).³ Stavba byla realizována v letech 1936–41 a je považována za jednu z nejlepších Plečnikových prací. Plní funkci národní ústřední slovinské knihovny, hlavní univerzitní knihovny Univerzity v Lublani a státního metodického střediska pro rozvoj knihoven. Knihovna uchovává přibližně 2,8 milionu knihovních jednotek. Národní sbírka, tzv. Slovenika, jsou jádrem slovinského písemného dědictví. Pro nové uživatele je k dispozici průvodce knihovnou dostupný on-line.

Ozdobou knihovny je hlavní čítárna, která je pro turisty uzavřena.

Knihovna poskytuje služby digitalizace nebo tisk knihy (EOD – E-books na vyžádání), kopie článků, návštěvu bezplatných kurzů na vyhledávání elektronických zdrojů,

vyhledávání veřejně přístupných informačních zdrojů prostřednictvím bezdrátové celouniverzitní sítě nebo návštěvu kavárny.

Městská knihovna v Grosuplje

Nově rekonstruovaná a prostorově jednou tak rozšířená knihovna v místě s více jak 6 tisíci obyvateli byla otevřena v roce 2007. Výsledná podoba přístavby připomíná roztaženou harmoniku. Knihovna začala plnit funkci velkého městského obývacího pokoje.

Projekt rozšíření Městské knihovny v Grosuplje získal v roce 2007 Plečnikovu cenu, která představuje nejvyšší architektonické ocenění ve Slovinsku.

V knihovně se nachází pamětní místnost Domoznanska, která uchovává dokumenty a knihy k regionální historii až od dob antiky. Až 34 % obyvatel všech věkových kategorií je registrovanými uživateli, přičemž počet zájemců o využívání služeb knihovny každoročně narůstá. Knihovnu s více jak 105 tisíc svazky navštívilo za minulý rok více jak 168 tisíc návštěvníků, kteří uskutečnili na 578 tisíc výpůjček. Knihovna je otevřená každý den od 9 do 19 hodin, v sobotu od 8 do 13 hodin.

Knihovna v Domžale

Knihovna je hlavním kulturním centrem města Domžale (12 863 obyvatel). Sídli v prostorách obchodního centra. Má 4 pobočky a zajišťuje služby prostřednictvím bibliobusu pro 21 sousedních obcí. Knihovna je součástí *COBISS* (Kooperativni online bibliografski sistem in servisi), systému se sdílenou katalogizací, společnou databází katalogů a lokálních databází zúčastněných knihoven. Tento souborný katalog umožňuje on-line přístup do bibliografických záznamů všech zapojených knihoven.

Podpořit dětské čtenářství pomáhají kufříky na kolečkách ve tvaru zvířátek. Obsahují obrázkové knížky, písničky, hádanky a vzdělávací knihy. Nebo batůžky na téma pohádek. Jejich součástí jsou maňásci, s nimiž mohou děti formou dramatizace ztvárňovat svoje oblíbené příběhy.

¹ Slovinská cestovatelka, spisovatelka, polyhistorička, v Celje velmi populární a oblíbená.

² Zveza bibliotekarskih društev Slovenije http://www.zbds-zveza.si/zbds_eng.asp

³ Ve 20. a 30. letech 20. století se svojí prací pro československou prezidentskou kancelář významně zasloužil o současný vzhled Pražského hradu.

Nabídka zvukových nosičů v knihovně v Celje.jpg

Tematické kufříky v knihovně v Domžale.jpg

Vstup do literárního muzea v Terstu.jpg

Knihovna v Celje - vstup.jpg

Knihovna v Domžale.jpg

Knihovna Piran, tzv. hradla.jpg

Knihovna Piran - posezení.jpg

Knihovna Nova Gorica - systém COBISS.jpg

Pracoviště v knihovně v Grosuplje.jpg

Knihovna Nova Gorica - prostory pro akce s dětmi.jpg

Knihovna Nova Gorica - samoobslužný výpůjční systém.jpg

Interiéry knihovny v Pirani.jpg

Interiéry Národní a univerzitní knihovny v Lublani.jpg

Automatizované třídění vrácených knih v Celje.jpg

Interiéry knihovny v Grosuplje.jpg

Dětský koutek v knihovně Kranj.jpg

Budova Národní a univerzitní knihovny v Lublani.jpg

Budova knihovny v Celje.jpg

Atrium v prostorách Národní a univerzitní knihovny v Lublani.jpg

Maskotem oddělení pro děti se stala želva Živa, coby symbol moudrosti a poznání. Knihovna používá RFID systém, automat na vrácení knih, oblíbeným prvkem v oddělení pro děti a mládež jsou tematické piktogramy na knihách. Knihovna je otevřena ve všední dny od 7 do 19 hodin, v sobotu od 7,30 do 12,30 hodin.

Městská knihovna v Kranj

Městská knihovna ve městě Kranj s více jak 36 tisíci obyvateli slaví v letošním roce 70. výročí založení. Knihovna slouží jako centrum vzdělanosti, kultury a místo pro setkávání všech generací, je mostem mezi různými kulturami, národy a náboženstvími. Knihovna pořádá množství společenských aktivit. Organizuje kurzy informační a čtenářské gramotnosti, workshopy, půjčuje knihy na koupališti, pořádá filmové, divadelní a komiksové večery. Knihovna má otevřeno od pondělí do pátku 8,00–19,30 hod., v sobotu 8,00 hod. – 13,30 hod.

Pro inspiraci při nákupu knih mohou knihovny využívat webový portál *Dobreknjige.si* propagující dobré čtení. Objektivní a nestranný

výběr literatury zajišťují slovinské knihovny ve spolupráci s literárními kritiky a čtenáři, uživatelé portálu Dobré knihy. Jeho součástí je přehled oceněných knih a informace o aktivitách čtenářských klubů.

Veřejná knihovna Franceta Bevka v Nové Gorici

Knihovna v Nové Gorici, které je nejmladším městem Slovinska (bylo založeno v roce 1948), disponuje rozsáhlými prostory, které umožňují různé aktivity zejména pro děti a mládež. Knihovna byla založena v roce 1949. V nových prostorách se knihovna nachází od roku 2000. Zejména venkovní zahrada s vodním prvkem je příjemným místem pro pořádání letních aktivit. Blízkost hranic přivádí do knihovny uživatele z řad italské populace, což dokládá trojjazyčná podoba webových stránek (v angličtině, slovinštině a v italštině).

Knihovna má sedm poboček a její součástí je bibliobus. Má 82 zastávek, mezi nimiž se nacházejí mateřské i základní školy včetně střediska pro odvykání závislosti. Mnoho zastávek se

Knihovna Nova Gorica

nachází v nepřístupných oblastech pohraničí. Počátky putovních knihovniček jsou již z roku 1966. V roce 1975 pořídila knihovna svůj první bibliobus, tzv. potujoča knjižnica.

Knihovna nese jméno France Bevka (1890–1970), známého slovinského autora, který patřil mezi časté návštěvníky knihovny a odkázal jí část svého dědictví, které knihovna uchovává v *pamětní místnosti France Bevka*. Knihovna je otevřena každý všední den od 7 do 19 hodin, v sobotu od 8 do 13 hodin.

Městská knihovna v Pirani

V městečku s necelými 5 tisíci obyvateli byla knihovna založena v roce 1956. Od roku 2009 poskytuje služby v nových moderních prostorách. Od roku 1996 shromažďuje písemnosti vztahující se k historii městečka Piran a slovinské Istrie. Knihovna má jednu pobočku.

Knihovna podporuje komunikaci mezi slovinskou a italskou komunitou a rozvíjí schopnost vzájemné sounáležitosti v etnicky smíšené oblasti; dialog mezi různými kulturami.

Děti do 18 let, nezaměstnaní a příjemci sociální podpory mají registraci zdarma. Podle zákona o ochraně osobních údajů jsou neaktivní uživatelé z registrace po jednom roce vyloučeni.

Knihovna je otevřena v pracovní dny od 9 do 18 hodin, v sobotu od 8 do 13 hodin.

Jeden den v roce jsou obě knihovny uzavřeny pro odbornou přípravu svých zaměstnanců.

Veřejná knihovna Attilio Hortise

Knihovna v Terstu, založená v roce 1793, zachovává historické vzpomínky na město. Má více než 450 000 svazků, včetně rukopisů, dopisů a plakátů, hudebních rukopisů, tiskovin, kreseb, geografických map, fotografií a plakátů, stejně jako sbírky diplomatického archivu s dokumenty od roku 1300 do 1800. Součástí knihovny jsou tři literární muzea: sbírku Petrarca a Piccolominiho, muzeum díla Italo Sveva, tzv. Sveviano a sbírku Jamese Joyceho. Attilio Hortis (1850–1925), po kterém se knihovna jmenuje, byl historik a filolog, od

Socha Jamese Joyce v Terstu

roku 1897 poslanec ve Vídni. V letech 1873 až 1923 působil jako ředitel knihovny.

Závěr

Návštěva všech knihoven nás přesvědčila o tom, že se knihovny v České republice mohou stále inspirovat a hledat nové cesty ke svým uživatelům. Budoucnost veřejných knihoven ve Slovinsku byla formulovaná ve **Strategii rozvoje slovinských veřejných knihoven 2013–2020** (*The Slovenian Public Libraries Development Strategy 2013–2020*), která vytyčila čtyři klíčové priority:

Strategická priorita 1:

Rozvoj organizace a sítě knihoven

- a) zajistit dostatečné financování a efektivitu poskytovaných služeb
- b) vybudovat stabilní a efektivní organizaci sítě veřejných knihoven

Strategická priorita 2:

Služby veřejných knihoven

- a) rozvoj existujících služeb a vytváření nových
- b) zvýšit využívanost knihovnických služeb

Strategická priorita 3:

Kompetence a vzdělanost knihovníků

- a) důraz na profesionalitu a kompetence zaměstnanců ve znalostní společnosti
- b) výkonná administrativa a management
- c) volné šíření znalostí

Strategická priorita 4:

Knihovny jako aktivní činitel v rozvoji společnosti

- a) posilovat stávající partnerství a vytváření nových
- b) posilovat význam a úlohu knihoven ve společnosti

Využívanou službou mezi slovinskými knihovnami patří nabídka projektu **Biblos**. Jedná se o internetový portál pro půjčování nebo nákup elektronických knih ze slovinských

vydavatelství. Obsahuje literaturu ve slovinském jazyce. Knihy je možné číst na osobním počítači nebo přenosných zařízeních (tablet, telefon, čtečka, notebook). Pro čtenáře knihovny je využití služby zdarma. Současně je možné si vypůjčit až 4 e-knihy na dobu 14 dní.

Swazu knihovníků a informačních pracovníků ČR se podařilo zajistit velmi inspirativní a s ohledem na roční období i velmi vydařenou studijní cestu. Podnětné byly nejen mnohé dětské koutky, které nikde nešetřily prostorem, nabídka aktivit, ale také rozmanitá studijní místa, která navozovala pocit pohody a vizi příjemně stráveného času ať už ke vzdělání, odpočinku či relaxaci. Přiložená fotogalerie na stránce on-line vydání je toho viditelným důkazem.

My nechceme vydávat oslovinu – rozhovor s Miroslavem Balaštíkem

Tomáš Kubíček

Tomas.Kubicek@mzk.cz

Podařilo se vám s Tomášem Reichelem vybudovat jednu z nejsilnějších nakladatelských značek, které u nás po roce 1990 vznikly. Kdy došlo k té proměně, že jste z artového nakladatelství přešli k představě silného nakladatelského domu?

Myslíš takový ten příběh, kdy tři kluci (kromě nás dvou byl u toho také Martin Stöhr) začnou v garáži vydávat poezii a pak vydělají majlant na detektivkách? Je fakt, že když jsme v raných 90. letech a ve věku něco málo přes dvacet převzali vydávání časopisu Host, a pak se pustili i do knih, nepochybovali jsme o tom, že budeme nejlepší.

Bez tohoto ničím nepodloženého sebevědomí a naivity asi nejde nic vybudovat. Zpětně bych řekl, že Host se prosadil díky tomu, že jsme měli štěstí na sebe, a na lidi, kteří byli kolem nás. A když se pak ta sněhová koule dala do pohybu, nabalovala na sebe další a další vrstvy. V polovině 90. let jsme začali s vydáváním poezie, pak se přidala literární věda a esejistika, koncem 90. let následovala česká próza a pak překladová literatura, dětská literatura atd. A i když by se mohlo říct, že zlomem bylo vydání knih Stiega Larssona v roce 2008, kdy jsme skokem zvýšili obrat a následně počet vydávaných titulů, viděno zevnitř to byl logický krok, který by dřív nebo později nastal.

Produkce Hosta teď pokrývá široké spektrum žánrů, ale i druhů literatury. Dokonce se Vám podařilo omilostnit detektivku, takže se čeští intelektuálové nebojí přiznat, že se začítají i do tohoto žánru. Počet knih, které ročně vydáváte, neustále narůstá. Existuje přesto nějaké pevnější kritérium pro váš nakladatelský plán?

Nedáváme si předem žádné omezení, co do literárních žánrů, témat, stylů. Ale ať už jde o fantasy, literaturu pro ženy nebo básnickou sbírku, snažíme se držet určitou kvalitativní laťku, pod kterou nejdeme. Neusilovali jsme například ani o práva na vydání Padesáti odstínů šedi, protože, i když jde o nesporně zajímavý sociologický fenomén, literárně je to marný a zbytečný titul a my nechceme vydávat osloviny, jen proto, že se z nich dají vytřást zlaťáky. S těmi detektivkami je to jasný příklad. Nezačali jsme je vydávat proto, že by šlo o lukrativní sportovní čtivo založené na primitivním luštění křížovky, ale že ta skandinávská vlna přinesla do literatury něco nového. Hezky je to vidět ve srovnání s Agathou Christie. O Poirotovi nebo Slečně Marplové se nedozvíte téměř nic a jde pouze o to, odhalit kdo a jak vraždil. Přičemž motiv má většinou rodinné pozadí. Skandinávské detektivky jsou oproti tomu vlastně společenské romány, které sice mají detektivní půdorys, ale kromě otázky, kdo je vrah, řeší i charakterystiky postav, životní osudy a psychologii vyšetřovatelů a často i zásadní společenské problémy.

Nakladatelství vydává i časopis. A ne ledařáký. Opět jde o velmi stabilní titul se stabilním čtenářským jádrem. Když jsem jím nedávno listoval, uvědomil jsem si, jak lehce by bylo možné jen na základě studia časopisu Host vytvořit literární mapu po roce 1990 (i když nepopírám, že některá místa na ní obývají lvi). Časopis má redakční jádro, které se neproměnilo od poloviny 90. let. Jak to, že jste ještě nevyhořeli?

Jádro sice zůstává, ale redakce se za tu dobu proměnila několikrát. Ale právě pro to, že to není časopis jednoho člověka, ale vždycky dílo kolektivní, tak se daří zvládat i ty deprese a stavy vyhoření, které čas od času přicházejí. Sám jsem s tím chtěl několikrát praštit, ale pak je dobře, že máte vedle

sebe kamarády, kteří vás umí zpacifikovat a vy zase je, když to na ně přijde. Tohle je na Hostu myslím to nejdůležitější, že jsme přes veškerou lidskou i povahovou různost schopní fungovat jako přátelé. A že před sebou netlačíme svoje ega, ale jde nám o věc, tedy o to, aby byl časopis, co nejlepší. To potom vytváří atmosféru, v níž jsou vedle sebe schopny fungovat tak výrazné a vyhraněné osobnosti jako je Jan Němec, Eva Klíčová nebo Zdeněk Staszek a díky tomu je časopis tak dobrý, jak doufám, že je.

Rozmlouváme v knihovnickém časopise. Takže bychom měli zkusit doporučit i nějakou četbu, která by mohla být i dále doporučována. Kdybys měl složit z vašich knih nějaký tvůj osobní žebříček, několik knih,

o jejichž hodnotě jsi přesvědčený, které by to byly? A pro zjednodušení zůstaňme u české prózy.

To je pro nakladatele taková Sophiina volba. Vy-dáváme knihy, které se nám líbí, a vybíráme je ni-koliv podle toho, že by si byly podobné, ale právě proto, že se nám každá líbí něčím jiným. Proto je neumím seřadit vertikálně, ale z mého pohledu leží vedle sebe a o každé bych dokázal říct, čím je výjimečná. Spíš bych tedy asi mluvil o tom, které knihy si vybírají čtenáři. A tady je v letošním roce největším úspěchem vedle cenami ověřeného Jezera Biancy Bellové román Aleny Mornštajno-vé Hana. Jsem rád, že se tato autorka prosadila do širšího povědomí a že čtenáři teď objevují i její předchozí knihy Slepá mapa a Hotýlek.

Jsi aktivista, tedy v tom smyslu, že jako komentátor vstupuješ do literárních, spo-lečensko-kulturních či leckdy i kulturně-politických kauz. Tvůj ostrý názor, že čeští spisovatelé by se měli naučit psát tak, aby měli úspěch v zahraničí, nezvedl leckteré ze židle. Takže nediplomaticky – jaká je součas-ná úroveň českého psaní. Ptám se i proto, že jednak jsi dlouholetým pedagogem literatu-ry na univerzitě, jsi literárním kritikem, Host vydává i zahraniční autory, tedy i možnost přímého srovnání tu je.

Když jsem publikoval ty polemické eseje, že česká literatura je zahleděná do sebe a radil jsem au-torům, aby začali psát anglicky, bylo v tom sa-mozřejmě hodně provokace. Směřovalo to ale

především k mladým, začínajícím autorům, jejichž opusů jsem měl plnou mailovou schrán-ku a bylo neskutečně smutné vidět, jak pořád řeší svoje nezajímavé a frustrované ego a nejsou schopní ani pořádně opsat upírské ságy nebo ty nešťastné odstíny šedi. V posledních letech se ale situace změnila. Mezi rukopisy, které mi přicházejí, jednoznačně dominuje detektivka, která jako žánr vyžaduje mnohem racionálnější přístup (promyšlenou práci se strukturou, s cha-raktery hrdinů i stylem vyprávění). Jinak řečeno napsat detektivku vyžaduje profesionální a niko-liv pouze emocionální vztah k literatuře, což je pak poznat i na kvalitě textů, která se dramatic-ky zvýšila. A týká se to i ostatních žánrů. Letos poprvé mi bylo až líto, že jsem musel některé rukopisy odmítnout, protože ediční plán už by je nebyl schopen pojmout. A to je velmi dobrá zpráva o stavu české literatury a velká naděje do dalších let.

Děkuji za rozhovor.
Tomáš Kubíček

Miroslav Balašík (nar. 1971) je literární kritik a publicista. Vystudoval češtinu a filozofii na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity a od roku 1997 přednáší na zdejším Ústavu české literatury. Od roku 1995 řídí časopis Host a je šéfredaktorem a spolumajitelem stejnojmenného nakladatelství. Publikoval řadu esejů, komentářů a rozhovorů. Je autorem knihy Postgenerace. Zátíší a bojiště poezie 90. let 20. století (2010) a souboru rozhovorů se spisova-teli Literatura v čase lovců (2015).

Bude vás zajímat, že...

...Městská knihovna v Jevišovicích, okres Znojmo, zvítězila v prvním kole celostátní **soutěže Městská knihovna 2017** v kategorii měst do 3 000 obyvatel. Městská knihovna Pohořelice, okres Brno-venkov, obsadila prvenství v kategorii měst od 3 001 do 5 000 obyvatel. Obě knihovny, které patří dlouhodobě mezi nejlépe pracující knihovny v kraji, obdržely gratulaci Moravské zemské knihovny spolu s přáním mnoha úspěchů do dalšího kola soutěže. Vyhlášení výsledků se uskuteční na slavnostním předávání cen Knihovna roku 2017...

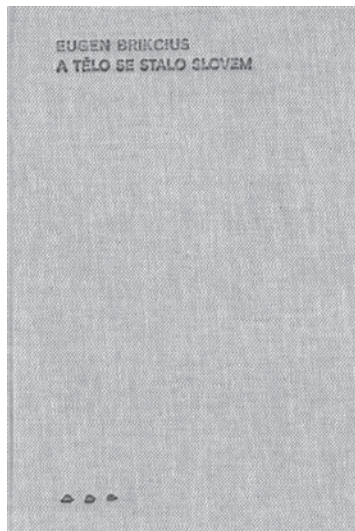

Fejeton

Eugen Brikcius

Jak se píše podčárník, nikoli slovo, ale jím označený útvar? Jistě nejde o analogii onoho „před pikolou, za pikolou nikdo nesmí stát...“ Naopak, můžeme psát nejen pod čarou, ale i nad čarou. Tertium datur. Jak víme i duo faciunt collegium. Oba „čárníky“ jsou vzájemně – jak jinak – komplementární. Kdybych byl přinucen psát pod čarou, vyšel by mi z toho asi underground, a to nejen fejetonistický. Když prosadím psaní nad čarou, nemůže to být nic jiného než metafyzika. Nikoli jen jdoucí po Fyzice jako u Aristotela, tedy vodorovná, ale hlavně ta magicky vslá.

Ve 13. století bývala filozofie, z níž dnes zbyla jen metafyzika nebo jen pozitivismus s vyloučením metafyziky, oboje v různých vydáních, služkou teologie. U mne jak známo má tzv. filozofie všechna privilegia služby poezie. Já jako autor „obojetných čárníků“ se ovšem také těším privilegii. Mohu – a v jistém smyslu musím – plnit si tajná přání cestou básnického zveřejnění:

Za knihu *A tělo se stalo slovem* získal autor v roce 2015 Cenu Jaroslava Seiferta

Než jednotnou entropii,
tou se notně neopiji,
spíš těhotné sváry.
Žádné čáry, máry.

Z čar leda tu dělíci
ve bdění i ve snu.
Z már nehlásí žádný zmar,
žánr mi ve stroji Consul
prozatím neusnul.

Vše posoudí kuloáry,
z nich už teď' zní:
Vari, vari.

A co další mohutnosti,
jichž nebývá nikdy dosti?

Zatancovat na rampě.
Stavět piva na Kampě.
Zkonspirovat nová slova,
až zajdou, zbsádnit je znova.
Cenit slova Jehovaha.
Neklást za Kim Novak „ová“.

Neříkat Česko.
Jinak echem ozve se
jak v lese, tak na plese
na zadek pleskot.

To vše mohu a mnohé jiné. Co nedoporučuji, si zakazovat nemusím. Prostě by mě to ani ve bdění, ani ve snu nenapadlo. Ostatně stačí, co mohu – mé mohutnosti. Teď jsem je v pronikavém náznaku učinil písemným tělem. Tak říkajíc jsem je zapikoloval.

Eugen Brikcius (nar. 1942) je spisovatel, básník, filosof, esejista a výtvarník.

Pojďte s námi do knihovny

Jižní Morava čte

Již druhým rokem vyhlašujeme
literární a výtvarnou soutěž pro děti ve věku
4–15 let, tentokrát na téma „Příběhy mého kraje“.

Více informací ve vybraných knihovnách na www.jiznimoravacte.cz
nebo na Facebooku .

Projekt je financován Jihomoravským krajem.